

Útlendskur kapitalpartur í føroyskum fiskiskipum

Frágreiðing

handað

Jacob Vestergaard
landstýrismanni í fiskivinnumálum

tann 8. februar 2010

Verkætlanarbólkur settur av Fiskimálaráðnum at lata frágreiðing til Jacob Vestergaard, landsstýrismann í fiskivinnumálum.

Í verkætlanarbólkinum eru:

Verkætlanarleiðari: Óli Samró, FAREC International, búskaparfrøðingur,

Limur: Heri Joensen, Fiskimálaráðið, búskaparfrøðingur,

Limur: Sunniva Joensen, Fiskimálaráðið, løgfrøðingur.

Tórshavn, tann 8. februar 2010

Óli Samró

Heri Joensen

Sunniva Joensen

Innihaldsyvirlit

1. Inngangur	4
1.1. Endamálsorðing	4
1.2. Arbeiðssetningur	4
1.3. Avmarkingar	4
2. Úrtak	6
2.1. Ávirkanin av útlenskum kapitali	6
2.2. Onnur lutføll av útlenskum kapitali	6
2.3. Ogn Føroya fólks	7
2.3.1. Løgfrøði	7
2.3.2. Búskaparfrøði	7
2.4. Víðari kanning	8
3. Lýsing av, hvørja ávirkan útlenskur eigara- og avgerðarrættur hevir havt á raksturin av fiskiskipum undir føroyskum flaggi	9
3.1. Roknskapargreining	9
3.1.1. Lýsing	10
3.2. Spurnakanning reiðarar	10
3.2.1. Um feløgini	11
3.2.2. Tey feløg, ið hava útlenskan kapital	11
3.2.3. Tey feløg, ið ikki hava útlenskan kapital	12
3.2.4. Støða til loyvdan útlenskan kapital	12
3.2.5. Orsök til útlenskan áhuga	12
3.2.6. Endi	13
4. Lýsing av, hvørja ávirkan onnur lutføll í útlenskum eigara- og avgerðarrætti hava á raksturin av fiskiskipum undir føroyskum flaggi	14
4.1. Útlenskur eigara- og avgerðarrættur í fiskiskipum undir føroyskum flaggi	14
4.2. Útlenskur eigara- og avgerðarrættur í EBS og EFTA – Norra, Ísland og Hetland/Skotland/UK sum dømi	15
4.3. Samanbering av føroyskari og útlenskari lóggávu	17
4.4. Ávirkanin av øðrum lutfalli í útlenskum eigara- og avgerðarrætti	18
5. "Ogn Føroya fólks"	19
5.1. Ein meginregla?	19
5.2. Frá einum lögfrøðiligum sjónarhorni	19
5.2.1. Lógartekstur og endamálsorðing	19
5.2.2. Útlenskur kapitalur	20
5.2.3. Grundgevingar og staðfestingar	20
5.3. Frá einum búskaparfrøðiligum sjónarhorni	20
5.4. Fatanin hjá reiðarum	22
5.5. Uppskot til lógarbroyting	22
6. Keldulisti	24

1. Inngangur

1.1. Endamálsorðing

Endamálið við hesum arbeiði er at skriva eina frágreiðing, sum kann vera grundarlag undir politiskari viðgerð og orðaskifti, og sum skal lýsa ávirkanina av "útlenskum kapitalparti" í fiskivinnuni, og við serligum atliti at yvirskipaðu endamálsorðingunum í lógini um vinnuligan fiskiskap og ætlanum landsstýrisins í samgonguskjalinum.

1.2. Arbeiðssetningur

Frágreiðing verður skrivað, sum kann nýtast sum grundarlag undir politiskari viðgerð av spurninginum um útlenskan kapitalpart*). Frágreiðingin skal

1. lýsa, hvørja ávirkan útlenskur eigara- og avgerðarrættur hevur havt á raksturin*) av fiskiskipum undir føroyskum flaggi,
2. lýsa, hvørja ávirkan onnur lutføll í útlenskum eigara- og avgerðarrætti hava á raksturin*) av fiskiskipum undir føroyskum flaggi, og
3. viðvíkjandi meginregluni um "ogn Føroya fólks":
 - a. meta um meginreglan verður varðveitt við einum størri lutfalli í útlenskum eigara- og avgerðarrætti enn verandi, og
 - b. um svarið til spurning a. er noktandi, koma við ítökiligum uppskotum til nýggjar lógarásetingar og -broytingar fyri at tryggja meginregluna.

*) Hugtakslýsingar:

Útlenskur kapitalpartur: útlenskur eigara- og avgerðarrættur.

Rakstur: t.d. fíggjarligt avkast, atgongd til lánsfígging, samstarvs- og menningarmøguleikar sum heild.

1.3. Avmarkingar

Arbeiðssetningurin er umfatandi og fevnir um fleiri fakøki. Høvuðsevnini eru lögfrøði og búskaparfrøði – bæði innan virkis- og landsbúskap. Í arbeiðssetninginum eru fleiri onnur týðningarmikil fakøki, nevntast kunnu stjórn málafrøði, samfelagsfrøði og heimspeki.

Verkætlanarbólkurin verður biðin um: at lýsa ávirkanina av útlenskum eigara- og avgerðarrætti á raksturin av føroyskum fiskiskipum undir føroyskum flaggi og at meta um meginregluna um "ogn Føroya fólks".

Fyri at svara arbeiðssetninginum hevur verkætlanarbólkurin avmarkað uppgávuna í trý evnir, búskap, lögfrøði, og so er gjørd ein spurnakanning til tess at fáa fatan av, hvørja støðu reiðarar hava til útlenskan kapital. Evnini eru lýst í hvør sínum skjali.

Fyrsta skjalið er ein roknskapargreining við grundarlagi í teimum almennu roknskapunum. Næsta og triðja skjalið er lögfrøði, fyrst ein lýsing av lógargrundarlagnum í Íslandi, Norra og Hetlandi og síðan lögfrøðiliga og búskaparfrøðiliga at lýsa hugtakið "ogn Føroya fólks". Síðsta skjalið er spurnakanningin millum reiðarar.

Burturúr skjølunum og øðrum tilfari er skrivaður ein samandráttur, ið er frágreiðingin.

Verkætlanarbólkurin hevur lagt dent á at gera eina greining, ið er faktuel. Frágreiðingin er ætlað sum amboð í "policy making" tilgongdini. Verkætlanarbólkurin hevur lagt dent á, ikki at gera politisk tilmælir.

2. Úrtak

2.1. Ávirkanin av útlenskum kapitali

Ikki er møguligt greitt at siga, um útlenskur kapitalur hevur ávirkan á raksturin á føroysk skrásett skip.

Ein gjøgnumgongd av almennu roknskapunum gevur ikki nakra álítandi ábending. Við grundarlagi í almennum keldum er trupult at síggja, í hvørjum føroyskum skrásettum feløgum, ið reka fiskiskip, útlendingar eiga kapital og hava ávirkan á raksturin.

Harafturat er trupult at gera greiningar. Í fyrra lagi er trupult at áseta, hvørji feløg við útlenskum eigarum av partapeningi talan er um. Í øðrum lagi er talan um fá feløg, og tí er ikki møguligt at nýta statistiskar metodur.

Ein "deskriptiv" gjøgnumgongd av roknskapunum gevur tó ikki nakra ábending um, at skip við útlenskum partapeningi verða rikin ymiskt frá líknandi skipum við einans føroyskum eigarum.

Tó er greitt, at útlenskur kapitalur serliga er við í teimum kapitalkrevjandi vinnunum eins og teimum feløgum, ið hava veiðirættindi við serligum váða.

Til tess at fáa eina meting av, hvørja fatan reiðarar hava, um útlenskur kapitalur hevur ávirkan, hava vit latið gjørt eina spurnakanning millum reiðarar. Flestu reiðarar halda, at lógin um útlenskan kapital eigur at vera óbroytt - "at best er, sum tað er".

2.2. Onnur lutføll av útlenskum kapitali

Verkætlanarbólkurin hevur kannað, hvussu grannalondini viðgera útlenskan kapital. Sum heild hava Norra og Ísland størri forðingar fyri útlenskum kapitali í fiskivinnuni samanborið við Føroyar. So hóast Ísland og Norra eru limir í EFTA og hava EBS-avtalu við ES, so er fiskivinna frítikin frælsi at stovna felag hjá hvørjum øðrum - stovnsetingarfrælsi.

Hinvegin hevur Hetland/Skotland/UK – sum ES lond – munandi lagaligari treytir fyri útlenskum lutfalli í eginpeningi enn Føroyar, Ísland og Norra. Tó eru onnur krøv í Hetlandi/Skotlandi/UK, sum gera, at útlenskar íløgur verða avmarkaðar.

Við at samanbera við fiskivinnuskipanirnar í grannalondunum, kann tað ikki við vissu sigast, at onnur lutføll í eigara- og avgerðarrætti hava nakra ávirkan á raksturin á fiskiskipum, tí at tað ber til at hava aðrar reguleringar enn krøv um partapening og eigaraviðurskifti, ið kunnu hava størri ávirkan á raksturin. Hetta merkir, at avmarkingarnar í útlenska kapitalinum ikki einans liggja í avmarkingunum í lutfallinum í eginpeninginum, men eisini í øðrum búskaparligum ella tøkniligum krøvum til manning, landingar o.s.fr.

Tað ber ikki til at siga, at samband er millum krav frá myndugleikanum um partapening/ognarviðurskiftir og rakstur av fiskiskipum.

2.3. Ogn Føroya fólks

2.3.1. Løgfrøði

Tað er lögfrøðiliga ógreitt, hvat orðingin "ogn Føroya fólks" merkir í føroyskari fiskivinnulóggávu. Hetta er heldur ein politisk orðing enn eitt lögfrøðiligt hugtak.

Hvat viðvíkur ræðisrættinum yvir livandi tilfeinginum í føroyskum sjógvi hevur Løgtingið lóggevandi myndugleikan. Í seinasta enda er tað tí Løgtingið, sum hevur ræðisrættin yvir livandi tilfeinginum í føroyskum sjógvi.

Greitt er tí, at Løgtingið lögfrøðiliga ikki missir ræðisrættin á tilfeinginum í føroyskum sjógvi, hóast krøvini til útlenska lutfallið í eigara- og avgerðarrætti verða broytt. Føroyska tilfeingið kann tí ikki enda á útlenskum hondum, soleingi Løgtingið hevur lóggávumyndugleikan á hesum øki.

Verkætlanarbólkurin hevur ikki nakað sjálvstøðugt tilmæli og "ítøkilig uppskot til nýggjar lógarásetingar og lógarbroytingar fyri at tryggja meginregluna".

Er tó ynskiligt at varðveita orðingina, samstundis sum orðingin skal siga nakað ítøkiligt, lögfrøðiliga sæð, verður skotið upp at broyta orðingina í § 2, stk. 1, 1. pkt. í lógini um vinnuligan fiskiskap, t.d. samsvarandi tilmælinum hjá Strategibólkinum handan Visjón 2015, "Grundarsteinur: Tilfeingi", bls. 2:

"Tilfeingið er landsins ogn og verður umsitið av Føroya landsstýri."

Líknandi orðing er at finna í lógaruppskoti frá arbeiðsbólkinum, sum endurskoðaði lögtingslógina um vinnuligan fiskiskap, handað 27. august 2007.

2.3.2. Búskaparfrøði

Um orðingin "ogn Føroya fólks" hinvegin verður tulkað út frá einum búskaparligum sjónarhorni, kann ein broyting í lutfallinum í útlenskum eigara- og avgerðarrætti bæði føra til, at "Føroya fólk" missir ella fær meira av ogn síni. Tað sum hevur týðning er, hvussu tann útlenski íleggjarin ger nýtslu av sínum avgerðarmøguleika.

Við verandi fiskivinnulóggávu og bygnaði er tað ikki týðandi munur á, um tað eru føroyingar, ella tað eru útlendingar, ið gera íløguna, tí samfelagsliga íkastið er á leið tað sama landsbúskaparfrøðiliga sæð!

Við verandi bygnaðarligu skipan av fiskirættindunum í Føroyum kann ein broyting í lutfallinum í útlenskum eigara- og avgerðarrætti tó føra til, at ein partur av virðinum tilfeingið kastar av sær fer til útlendingar ígjøgnum rakstur, vinningsbýti og við seinni sølu av rættindum.

Tað sum hevur búskaparlígan týðning er ikki, hvør hevur ræðið, men "the economic link" – tað búskaparlíga tilknýtið – til føroyska samfelagið. Hetta kann vera nógv ymiskt av størri og minni týðningi fyri landshúsarhaldið ella lokalsamfelagið. Nevnst kunnu t.d.:

- Skattur og avgjald fyri feløg og persónar
- Manningarkrøv
- Landingarkrøv
- Loyvisgjald
- O.s.fr.

2.4. Víðari kanning

Tað er ógreitt, hvør politiski viljin er við galdandi lóggávu, tá tað um útlenskan eigara- og avgerðarrætt ræður. Samsvar er ikki millum politiska viljan ella endamálið við lógini og tey amboð, sum verða nýtt at røkka hesum.

Løgtingið má fyrst gera greitt, hvat aðalmálið skal vera við føroyskari fiskivinnulóggávu, herundir ásetingum um útlenskan eigara- og avgerðarrætt, lögfrøðiliga eins og búskaparlíga. Støða má takast til, um endamálið t.d. er:

- ✓ at skapa búskaparlígan vøkstur,
- ✓ at verja ræðisrættin, so føroyingar hava framíhjárætt,
- ✓ at verja føroyska vinnu,
- ✓ at fáa sum mest av fíggarliga avkastinum til Føroyar,
- ✓ ella annað eisini.

Fyrst má semja verða um endamálið. Síðani verður mælt til, at ein víðarikanning verður sett í verk, ið skal vísa, hvørji amboð best røkka endamálinum.

3. Lýsing av, hvørja ávirkan útlenskur eigara- og avgerðarrættur hevur havt á raksturin av fiskiskipum undir føroyskum flaggi

Fyri at lýsa, hvørja ávirkan útlenskur eigara- og avgerðarrættur hevur havt á raksturin av fiskiskipum undir føroyskum flaggi, hevur verkætlanarbólkurin valt:

- a. at gera eina roknskapargreining av almennu roknskapunum fyri 2008
- b. at gera eina spurnakanning millum reiðarar á størri skipum

3.1. Roknskapargreining

Felags samanberingargrundarlagið eru almennu roknskapirnir fyri 2008 eins og aðrar almennar upplýsingar. Sí skjal I.

Verkætlanarbólkurin hevur mett, at roknskapirnir og útvegaða datagrundarlagið er ov veikt til at gera eina nøktandi roknskapargreining. Taltílfarið er ikki nóg álítandi til statistiskar greiningar. Talan er um fáar eindir.

Í flestu førum eru tað hendingar, vit kenna, ið hava størstu ávirkan á útfallið! (At skip er selt av landinum í einum ári, at eitt skip brendi í árinum, at nýtt skip verður bygt o.s.fr.). Sama mynstur var galdandi fyri árinum frammanundan.

Við grundarlagi í almennu roknskapunum er sum heild trupult at vita, um útlenskur kapitalur er í feløgum. Til tess krevst ein serstøk greining við serligum heimildum. Ein slík kanning av útlenskum kapitali í feløgum er umfatandi og krevur upplýsingar, ið eru í trúnaði.

Við grundarlagi í teimum upplýsingum, sum eru tøk hjá Verkætlanarbólkinum, er stór óvissa um, í hvøjum feløgum útlenskur kapitalur er við sum eigari í føroyskum skrásettum fiskiskipum.

Tað er einki alment yvirlit at finna, ið vísir, í hvørum feløgum ella fiskiskipum útlenskur kapitalur er ein partur av partapeninginum. Landsbanki Føroya upplýsir, at eingi hagtøl finnast um útlenskar íløgur í Føroyum (hetta hava flestu londini rundan um okkum hagtøl um).

Við grundarlagi í almennu roknskapunum kunnu vit ikki greitt siga, um útlenskur kapitalur er við í einum felag ella ikki. Enn truplari er at finna fram til eigaraviðurskiftini, tá útlenskur kapitalur óbeinleiðis eigur í fiskiskipum ígjøgnum onnur feløg, sum eru skrásett í Føroyum.

Verkætlanarbólkurin hevur onga orsök at halda, at krøvini um útlenskan kapital ikki verða hildin.

3.1.1. Lýsing

Hóast veikt datagrundarlag eru tó ávís rák og ábendingar:

Um útlendskan kapital:

- ✓ at tað eru lutfalsliga fáir aktivir útlenskir íleggjarar í føroysku fiskivinnuni
- ✓ at útlenskir eigarar eru við í kapitalkrevjandi virksemi
- ✓ at lutfalsliga lítil útlenskur kapitalur og fáir útlenskir íleggjarar eru í feløgum, ið royna á nærleiðum og innan fiskidagaskipanina.

Um raksturin og javnan:

- ✓ At feløg og skip við útlenskum eigarum hava sum heild sama rakstur sum tey skip, ið tey kunnu samanberast við føroyskum eigarum.
- ✓ Nøkur av feløgnum við útlenskum eigarum hava eina størri skuld enn líknandi feløg við føroyskum eigarum - og tí eisini hægri fíggjarkostnaðir.
- ✓ Í summum førum er støðisognin lutfalsliga stór hjá feløgum við útlenskum eigarum, hóast felagið hevur lítið virksemi.
- ✓ Ikki er møguligt at síggja á roknskapunum, at feløg við útlenskum partaeigarum hava serligan rakstrarkostnað, ið skilur seg frá teimum við einans føroyskum eigarum.

Um skipabólkar:

- ✓ Útlenskur kapitalur er í teimum skipabólkum við lutfalsliga stórum váða. Inntøkurnar hjá feløgnum eru lutfalsliga lágar í mun til javnan, eins og mangan stórar íløgur verða gjørdar sæð í mun til inntøkugrundarlagið, samanborið við líknandi feløg uttan útlendskan kapital.
- ✓ Fáir útlenskir íleggjarar eru í feløgum, sum reka trolarar, línuskip og garnaskip, ið fiska á nærleiðum.

3.2. Spurnakanning reiðarar

Fyri at fáa svar uppá spurningin, um útlenskur kapitalur hevur ávirkan á raksturin, hevur verkætlanarbólkurin heitt á Fróðskaparsetur Føroya um at gera eina spurnakanning millum tey, ið reka feløg við føroyskum fiskiskipum, minstu bólkarnir - útróður, trolbátar og smábátar - tó undantíknir.

Luttakararnir í kanningini eru reiðarar á skipum, ið royna eftir uppsjóvarfiski, flaka-, lemma- og partrolarum, línu og garnaskipum. Tilsamans vóru 36 spurnabløð send út, harav

vóru 31 svarað, sostatt var luttøkan 86%. Harafturat svaraði ein við at skriva viðmerking, uttan at fylla út spurnablaðið 1.

Virksemið hjá reiðarunum er fyrst flokkað eftir virksemi teirra. Í innganginum verður eisini spurt um, hvat virksemið er, umsetning, og um feløgini hava útlendskan kapital. Síðan eru ávísir spurningar settir teimum, ið hava útlendskan kapital og aðrir spurningar til teirra, ið ikki hava útlendskan kapital. At enda verður spurt um teirra støðu til hugtakið "ogn Føroya fólks".

Sí spurningar og úrslitið frá spurnakanningini í skjali IV.

3.2.1. Um feløgini

- Av teimum 31, ið svarað hava, umboða teir 7 feløg við útlenskum kapitali, meðan 24 umboð hava svarað noktandi, at útlenskur kapitalur er í felagnum.
- Umsetningurin er javnt býttur. Hjá 9 feløgum er umsetningurin ávikavist minni enn 10 milliónir kr. og millum 20 og 30 milliónir kr., meðan umsetningurin er meira enn 30 milliónir krónur hjá 13 feløgum.
- Av teimum, ið taka lut, eru 13, ið einans royna eftir botnfiski undir Føroyum. Teir flestu hava skip í fleiri skipabólkum. Meðan 14 hava virksemi kring Føroyar eins og uttan fyri føroyskt øki.
- Einans tvey umboð hava einans virksemi uttan fyri Føroyar.
- Fimm umboða feløg, ið veiða uppsjóvarfisk, meðan 25 ikki veiða uppsjóvarfisk, og ein hevur ikki svarað.

3.2.2. Tey feløg, ið hava útlendskan kapital

- Sjey feløg svara játtandi, at tey hava útlendskan partapening.
- Fýra meta, at útlenski partapeningurin hevur betrað fíggarliga raksturinn, meðan trý umboð svara nei.
- Fimm meta, at útlenski partapeningurin hevur bøtt um íløgumøguleikarnar hjá felagnum, meðan tveir svara noktandi.
- Nøkulunda jøvn er støðan til, um útlenski partapeningurin hevur tilført vitan í felagið. Tríggir meta, at útlenski partapeningurin hevur styrkt um felagið við vitan um sølu-, marknað- og vørumenning, meðan fýra svara nei. Sama er støðan til tøkniliga menning.

¹ Av tí, at fiskiloyvini eru uppsøgd til 2018, er ongin orsök til at tosa um íløgur, fyrr enn man veit, hvat hendir eftir 2018. Íløgur í fiskivinnuna eru langtíðaríløgur. Hugtakið "ogn Føroya fólks" er ørkymlandi. (Hesin reiðarin hevur ikki svarað nøkrum spurningum í kanningini, men bert komin við viðmerking – hann er tískil ikki við í sjálvari kanningini).

3.2.3. Tey feløg, ið ikki hava útlendskan kapital

- Einans fá feløg hava umhugað at fáa útlendskan partapening til felagið. Meginparturin – 18 av 31 - svara noktandi til spurningin, 5 svara "ja" og 8 svara blankt.
- Bert fá hava fingið áheitan frá útlenskum íleggjarum – 7 – meðan 18 siga, at teir ikki hava fingið áheitan, restin svarar blankt.
- Allir uttan ein svara noktandi – tó 7 blankt – til, at teir hava roynt at fáa til vega útlendskan kapital.
- Reiðararnir eru ikki so avgjördir, um teir høvdu gjørt fleiri íløgur, um útlenskur kapitalur kom í felagið. Svarini eru javnt býtt, 5 meta ja, 10 "møguliga", og 8 reiðarar svara "nei, als ikki".

3.2.4. Støða til loyvdan útlendskan kapital

- Til spurningin "Hvat halda tygum átti at verið loyvt viðvíkjandi útlenskum partapeningi?" eru svarini:

"Eingin avmarking av útlenskum partapeningi":	7
"Gott sum er":	17
"Eigur ikki at vera loyvdur":	3
Svara ikki	4

T.v.s., at ein stórir meiriluti av teimum, ið umboða feløg, ið reka fiskiskap í Føroyum, halda, at tað er "gott sum er". Hinvegin eru einans trýggir, ið als ikki ynskja, at útlenskur partapeningur skal vera loyvdur.

- Heldur ikki er nakað greitt svar, um meiri útlenskur kapitalur hevði økt um virksemd. Svarini eru javnt býtt millum "ja", "møguliga" og "nei" – ávikavist 13, 10 og 8.

3.2.5. Orsök til útlendskan áhuga

- Fyrst og fremst tí, at tað er fíggarliga áhugavert – tað meta 23.
- Flestu halda eisini, at tað er tí, at føroysk vinnulívsfólk eru dugnalig – tað meta 19.
- Hinvegin halda nógv teir flestu, at tað ikki eru vinnukarmarnir ella fiskivinnulóggávan, ið lokkar – 23 svara noktandi, meðan 8 halda, at vinnukarmarnir og fiskivinnulóggávan gera Føroyar áhugaverdar fyri útlenskar íleggjarar.
- Stórir meiriluti heldur, at tað er av strategiskum orsökum, t.d. fyri at fáa veiðirættindi til fiskin í føroyskum sjóki – tað halda 24.

- At tað er fyri at fáa óvirkin skip virkin, hevur somuleiðis ein meiriluta, tó ikki so stóran – 17 halda, at so er, meðan 11 halda tað ikki, og 3 svara blankt.

3.2.6. Endi

- Ein meiriluti metir, at lógarásetta avmarkingin um útlendskan partapening í veruleikanum forðar fyri at fáa útlendskan kapital í føroysk fiskiskip. Flest, 17, svara "ja, avgjørt", meðan 4 svara "nei, als ikki", og 9 svara "møguliga".

4. Lýsing av, hvørja ávirkan onnur lutføll í útlenskum eigara- og avgerðarrætti hava á raksturin av fiskiskipum undir føroyskum flaggi

Fyri at lýsa og fyri at kunna samanbera, hvørja ávirkan onnur lutføll í eigara- og avgerðarrætti hava á raksturin av fiskiskipum, er hugt eftir, hvussu grannalondini Ísland, Norra og Bretland viðgera útlenskan eigara- og avgerðarrætt í fiskiskipum. Fyrst verður galdandi føroyski lógarkarmurin viðgjørður, og síðani tann hjá grannalondunum. Hereftir verður føroyski lógarkarmurin samanborin við lógarkarmin hjá grannalondunum. At enda verður meting gjørd, hvørja ávirkan onnur lutføll í útlenskum eigara- og avgerðarrætti hava á raksturin av fiskiskipum undir føroyskum flaggi.

4.1. Útlenskur eigara- og avgerðarrættur í fiskiskipum undir føroyskum flaggi

Føroyar hava lógarásettar avmarkingar í, hvussu nógv útlendingar kunnu eiga í føroyska fiskiflotanum, og hvussu nógv útlendingar kunnu avgera í sambandi við at reka vinnuligan fiskiskap.

Í føroyskum fiskivinnuhøpi verða tjóðskaparkrøv sett til ávikavist eigarar, nevnd, skip, manning, antin heilt ella lutvíst, umframt veiðina herundir landingarstað. Nevndu viðurskifti hava ikki øll týðning fyri útskrivan av veiði- og fiskirættindum.

Hvat viðvíkur útlenskum kapitali í føroyskari fiskivinnu á sjónum, loyvur føroysk lóggáva í ávísan mun útlenskum eigara- og avgerðarrætti í føroyskum fiskiskipum.

Fyri at einkultpersónar v.m. kunnu eiga eitt fiskifar undir føroyskum flaggi krevst, at viðkomandi hevur fast tilknýti til Føroyar, at viðkomandi er skrásettur í fólkeyvirlitinum seinastu tvey árin, og at viðkomandi er fult skattskyldugur til Føroyar. Eingin treyt er til t.d. ríkisborgararætt.

Eru treytirnar loknar, er viðkomandi at meta sum føroyingur. Eru treytirnar hinvegin ikki loknar, er viðkomandi at meta sum útlendingur. Útlenskir einkultpersónar kunnu sostatt ikki eiga í føroyskum fiskiskipum beinleiðis.

Fyri at eitt felag kann eiga eitt fiskifar undir føroyskum flaggi, so krevst m.a., at felagið hevur fast tilknýti til Føroyar, og at eigararnir av í minsta lagi 2/3 av eigara- og avgerðarrættinum í felagnum lúka somu treytir sum einkultpersónar omanfyri. Talan er um beinleiðis og óbeinleiðis eigara- og avgerðarrætt.

Eru treytirnar loknar, er felagið at meta sum føroyskt. Øvugt, eru treytirnar ikki loknar, er felagið at meta sum útlenskt. Útlenskt feløg kunnu sostatt eiga í mesta lagi 1/3 av eigara- og avgerðarrættinum í føroyskum fiskiskipum.

Kapitalurin, sum verður roknaður við í uppgerðina av eigara- og avgerðarrættinum, er eginpeningur, herundir parta- og ábyrgdarpeningur. Lánsfígging verður í útgangsstøðinum ikki tald við.

Eftirkanning av eigara- og avgerðarviðurskiftum fer fram. Fiskimálaráðið innheintar neyðugar upplýsingar. Fiskimálaráðið kann bert krevja upplýsingar frá feløgum og skal góðkenna útlendsk eigara- og avgerðarviðurskifti. Felag við útlendskum kapitali hevur skyldu at boða Fiskimálaráðnum frá møguligum broytingum, og Fiskimálaráðið skal góðkenna slíkar broytingar.

Fiskiskip kunnu missa síni fiskirættindir, um so er, at farið verður upp um markið í lógini. Vanliga verður tó givin felagnum freist at fáa viðurskiftini í rættlag. Koma viðurskiftini ikki í rættlag, fellur veiðiloyvið burtur.

Sí nærri frágreiðing í skjali nr. III.

4.2. Útlendskur eigara- og avgerðarrættur í EBS og EFTA – Norra, Ísland og Hetland/Skotland/UK sum dømi

Londini kring Føroyar hava øll serliga lóggávu fyri útlendskum kapitali í fiskivinnuni.

Fyri at lýsa lógargrundarlagið, hevur verkætlanarbólkurin heitt á norska advokatin Torben Foss um at lýsa lögfrøðiliga grundarlagið fyri útlendskum kapitali í Norra, Íslandi og Hetlandi.

Torben Foss, adv., dregur soleiðis samanum lögfrøðiliga grundarlagið fyri útlendskum kapitali í Norra, Íslandi og Hetlandi, sí skjal nr. II:

“Nasjonalitetskrav ved eierskap til fiskefartøy.

- 1. I land hvor fiskerinæringen enten har et betydelig omfang eller spiller en stor rolle for landets økonomi, er det oftest innført begrensinger i omsetteligheten av fiskefartøy. Man har prøvd å sikre at eierens nasjonalitet er den samme som det flagget hans fartøy fører. Unntak finnes. Spania og UK er begge fiskerinasjon med lange tradisjoner men har ingen effektive begrensinger i utlendings adgang til å eie fiskefartøy.*
- 2. Lovgivningen i Norge og i Island gjør bruk av stort sett de samme virkemidlene. I Island begrenses utenlandsk eierskap til 25 %, mens Norge aksepterer opp til 40 %. På ett område er lovgivningen forskjellig: En norsk stasborg kan eie et fiskefartøy selv om han tar bosted utenfor Norge. Den islandske loven krever i tillegg at den islandske fiskebåteieren er bosatt i Island.*
- 3. Norge praktiserer et såkalt “aktivitetskrav” for deler av flåten. Det innebærer at bare aktive fiskere, inkl. aktive redere kan være majoritets-eier av et fiskefartøy. Det gjør det vanskelig, men ikke umulig, for en norsk fiskebåteier å ta bosted utenfor landets grenser.*
- 4. Shetland er en del av Skottland som igjen er en del av Det forente Kongedømme (UK). Shetland har ingen egen lovgivning hva angår omsetning av fiskefartøy og kvoterettigheter. UK har et tradisjonelt liberalistisk utgangspunkt og har som nevnt ovenfor ingen egentlig nasjonalitetsrestriksjon på eierskap til fiskefartøy*

5. *Etter EU-retten vil begrensinger i retten til å eie fiskefartøy i utgangspunktet være i strid mot sentrale rettsprinsipper. (prinsippene om fri etablering og kapitalbevegelse). EU-domstolen aksepterer likevel slike "restriksjoner" hvis de er tilstrekkelig velbegrunnet og ikke går lengre enn formålet tilsier. Derfor har domstolen tillatt begrensinger som har til hensikt å skape økonomisk virksomhet og aktivitet blant den befolkningen som er avhengig av inntektene fra fiske. Dette kalles "economic link"- doktrinen. EU-retten legger ikke begrensinger på medlemslandenes adgang til å diskriminere mot selskaper og borgere fra land utenfor EØS.*
6. *Som en konsekvens av denne rettsdannelsen stiller Skotske fiskerimyndigheter følgende krav for å tildele fiskerilisens: Enten skal 50 % av mannskapet være fra UK eller så må 50 % av fangsten landes i UK. Dessuten må minst 75 % av mannskapet være fra et EØS land.*
7. *Disse reglene gir ingen sikkerhet for at de fiskefartøyene som fisker ut fra Shetland i dag, i fremtiden fortsatt vil bli eid fra Shetland og lander sine fangster der. Den landbaserte pelagiske industrien på Shetlands legger vekt på som sin "forsvarsmekanisme" at den vil være konkurransedyktig nok til å tiltrekke seg råstoff.*
8. *I Norge håndheves eierbegrensingsreglene strengt. Fiskerimyndighetene går inn i realitetene i hver enkelt sak og krever omfattende dokumentasjon for å forhindre omgåelser. Island har hatt få tilfeller av utenlandsk eierskap. En antar kontrollen vil være like grundig som i Norge."*

4.3. Samanbering av føroyskari og útlendskari lóggávu

Verður føroyska fiskivinnulóggávan samanborin við fiskivinnulóggávarnar í londunum kring okkum, s.s. Norra, Íslandi og Hetlandi/Skotlandi/UK kann fylgjandi yvirlit gerast yvir krøvini at fáa veiði- og fiskiloyvi útskrivað:²

TALVA 1: Samanbering av krøvum fyri at fáa/varðveita veiði- og fiskiloyvi í Føroyum, Norra, Íslandi og Hetlandi/Skotlandi/UK

Slag av krøvum	Føroyar	Norra	Ísland	Hetland/Skotland/UK
Eigaraskapur	Í mesta lagi 1/3 útlendskur kapitalpartur loyvdur	Í mesta lagi 40% útlendskur eigaraskapur loyvdur	25% útlendskur eigaraskapur loyvdur	Eingin avmarking til útlendskan eigaraskap. Tó skal felagið, ið eigur skip, vera heimahoyrandi í UK og skal hava eitt sokallað "genuine economic link", sum merkir, at felagið skal dokumentera, at búskaparligt avkast av virkseminum fellur til UK.
Aktivitetskrøv	Eingi	Bara aktivir fiskimenn og reiðarar kunnu vera majoritets-eigarar av fiskiførum		
Manningarkrøv	Eingi	Eingi		Í minsta lagi 75% av manningini skal vera frá einum EØS landi, og 50% av manningin skal vera frá UK. Ella má (sí niðanfyri)
Landingarkrøv	Eingi			50% av veiðuni verða landað í UK

Keldur: Torben Foss (skjal II), OECD og Sunniva Joensen og Heri Joensen (skjal III).

Persónar, ið eiga fiskiskip í Føroyum, skulu vera føroyingar, meðan útlendingar kunna eiga 1/3 av partapeninginum í feløgum.

Norsk lóggáva loyvir upp til 40% av útlendskum eigaraskapi, íslensk lóggáva loyvir upp til 25%, og Hetland/Skotland/UK hava onga avmarking, hvat viðvíkur útlendskum eigaraskapi.

Føroysk lóggáva hevur eingi krøv í sambandi við aktivitet fyri at útskriva veiði- og fiskiloyvi. Norsk lóggáva setir krav um, at bara aktivir fiskimenn og reiðarar kunnu vera majoritetseigarar av fiskiførum.

² Støði er tikið í frágreiðingini hjá Torben Foss, adv., til Farec, Óla Samró, dagfest 20. oktober 2009.

Føroysk lóggáva hevur eingi krøv til manningina og landingar fyri at fáa útskrivað veiði- og fiskiloyvi. Skiparin skal tó hava føroyskan heimarætt, og avmarkingar eru í landingum uttanlands í mun til í Føroyum. Í Hetlandi/Skotlandi/UK verður krav sett um, at 50% av manningini skal vera frá UK, ella skal 50% av veiðini verða landað í UK. Harafturat skal í minsta lagi 75% av manningini vera frá einum EØS landi.

Í Føroyum og Norra fer ein realitetsviðgerð av eigara- og avgerðarviðurskiftunum fram. Í Føroyum verður neyðug skjalprógvan kravd. Í Norra fer viðgerðin fram við støði í umfatandi skjalprógvan.

4.4. Ávirkanin av øðrum lutfalli í útlenskum eigara- og avgerðarrætti

Tað kann vera ein trupul uppgáva at meta um rakstrarligu avleiðingarnar av øðrum lutfalli í útlenskum eigara- og avgerðarrætti í føroyskum fiskiførum enn verandi.

Við støði í omanfyristandandi og útgreiningunum í skjali III, ber ikki til at koma til eina ítøkiliga niðurstøðu viðvíkjandi ávirkanini av øðrum lutfalli í útlenskum eigara- og avgerðarrætti.

Verður samanborið við londini kring Føroyar, so hava hesi øll avmarkingar í útlenskum kapitali. Munurin er, hvussu lóggivið verður hesum viðvíkjandi. Sannlíkt er, at onnur viðurskifti hava størri ávirkan á raksturin enn avmarkingar í útlenskum partapeningi. Nevnst kunnu t.d. ásetingar um manningarviðurskifti og landingarstað.

Roknskapargreiningin í kapitl 3 gav eisini eina ábending um, at tað ikki var stórir munur á rakstrinum av fiskiførum, har útlenski partapeningurin var undir 10%, og har útlenski partapeningurin var millum 10% og 33%. Tískil má niðurstøðan vera, at sannlíkt er, at tað heldur ikki vil broyta munandi uppá raksturin, um markið fyri útlenskan partapening verður hækkað úr teim 33 prosentunum.

Úrslitið av spurnakanningini vísti harafturat, at reiðarar meta, at ein broyting í støddini av útlenska partapeninginum ikki hevur stórvegis ávirkan á raksturin.

Sum víst er til aðrastaðni í frágreiðingini, eru onnur viðurskifti, sum kunnu ávirka sjálfvan raksturin av fiskiskipum meira beinleiðis enn broytingar í støddini av útlenskum partapeningi.

Við grundarlagi í tí tilfari, sum víst er til í hesi frágreiðing, metir arbeiðsbólkurin ikki, at ein broyting í støddini av útlenskum eigaralutfalli vil ávirka raksturin av fiskiskipum undir føroyskum flaggi stórvegis.

5. "Ogn Føroya fólks"

5.1. Ein meginregla?

Viðvíkjandi orðingini "ogn Føroya fólks" (hereftir "orðingin") nevnir arbeiðssetningurin hugtakið "meginregla".

Spurningurin er, um talan er um eina meginreglu, og um so er, hvat merkir hon? Er t.d. talan um eina lögfrøðiliga, búskaparliga, samfelagsfrøðiliga, heimspekiliga ella stjórn málafrøðiliga "meginreglu"?

Í hesum kapitli verður orðingin fyrst viðgjörd út frá einum lögfrøðiligum sjónarhorni og síðani einum búskaparligum. Støði er tikið í skjali nr. III og IV.

5.2. Frá einum lögfrøðiligum sjónarhorni

Orðingin "ogn Føroya fólks" verður nevnd lóg um vinnuligan fiskiskap frá 1994. Spurningurin er, hvønn lögfrøðiligan týdning orðingin hevur.

5.2.1. Lógartekstur og endamálsorðing

Orðingin stendur í endamálsorðingini, sum stendur í sjálvum lógartekstinum. Orðingin er soljóðandi:

"Livandi tilfeingið á føroysku landleiðunum og tey rættindi, føroyska heimastýrið við samráðingum hevur rokkið ella eftir altjóða rætti eiguruttan fyri føroysku landleiðirnar, eru ogn Føroya fólks."

Í sjálvari lógini verður einki sagt um, hvat orðingin ítøkiliga merkir, harundir hvørjar reguleringar liggja í orðingini.

Í viðmerkingunum til lógina verður orðingin "ogn hjá føroysku tjóðini" nýtt, tó uttan at koma við eini ítøkiligari greining av, hvat hetta merkir.

Í viðmerkingunum verður m.a. sagt, at lógaruppskotið byggir á niðurstøðurnar hjá Bygnaðarnevndini. Bygnaðarnevndin verður tó samstundis í lógaruppskotinum endurgivin fyri ikki at hava tikið støðu til spurningin um ognarrættin til fiskiríkidømið undir Føroyum.

Sostatt siga hvørki lógin sjálv ella viðmerkingarnar til lógina nakað ítøkiligt um, hvat liggur í orðingini "ogn Føroya fólks". Orðingin kann tí samanumtikið sigast at hava eitt lögfrøðiliga leyst innihald, og er uttan sjálvstøðugan lögfrøðiligan týdning. Harvið kann samstundis sigast ikki at vera talan um eina meginreglu lögfrøðiliga sæð.

5.2.2. Útlenskur kapitalur

Orðingin verður ikki nevnd aðrastaðni í lógini. Verður tó hugt nærri at orðingini aðrastaðni, sæst t.d., at viðmerkingarnar til upprunaliga lógaruppskotið um útlenskur eigara- og avgerðarviðurskifti m.a. siga, at

"...støði er tikið í, at livandi tilfeingið í føroyskum sjógvi... er ogn Føroya fólks."

Hetta er sama orðing, sum verður nýtt í endamálsorðingini í lógini frá 1994.

Samanumtikið er týðningurin av orðingini "ogn Føroya fólks", at orðingin verður tengd at útlenskum kapitali gjøgnum viðmerkingarnar til nýggjasta lógaruppskotið um útlenskur eigara- og avgerðarviðurskifti.

5.2.3. Grundgevingar og staðfestingar

Grundgevingin fyri treytunum viðvíkjandi útlenskum kapitali í føroyskari fiskivinnulóggávu var upprunaliga, at dentur verður lagdur á, at livandi tilfeingið er ogn hjá føroysku tjóðini. Tí varð kravt, at ognarar av fiskiførum hava mest møguligt tilknýti til Føroyar. Hereftir verða treytir settar í lógina, hvat er at meta sum ávikavist ein "føroyingur" og eitt føroyskt "felag". Hóast hetta, er eingin treyt um t.d. ríkisborgararætt.

Orðingarnar, um at livandi tilfeingið er "ogn Føroya fólks" og "ogn hjá føroysku tjóðini", verða samanumtikið beinleiðis nýttar sum grundgevingar fyri at krevja, at eigarar av fiskiførum hava mest møguligt tilknýti til Føroyar. Eisini verður víst á, at føroyingar skulu varðveita ræðið yvir tilfeinginum. Harumframt verður víst á vansan við, at tilfeingið endar á útlenskum hondum.

Óvist er tó, hví orðingin "ogn Føroya fólks", "ogn hjá føroysku tjóðini", at føroyingar skulu "varðveita ræðið yvir tilfeinginum" og "vansin við, at tilfeingið endar á útlenskum hondum", verða nýtt sum grundgeving fyri ásetingini um útlenskan kapital.

Hvat viðvíkur orðingunum "ogn Føroya fólks" og "ogn hjá føroysku tjóðini", hava hesar sum áður nevnt eitt lögfrøðiliga leyst innihald, og eru uttan sjálvstøðugan lögfrøðiligan týðning.

Hvat viðvíkur ræðisrættinum yvir livandi tilfeinginum í føroyskum sjógvi og sonevnda "vansanum" við, at tilfeingið endar á útlenskum hondum, hevur Løgtingið lóggávumyndugleikan á hesum øki. Í seinasta enda er tað tí Løgtingið, sum hevur ræðisrættin yvir livandi tilfeinginum í føroyskum sjógvi. Føroyska tilfeingið kann tí ikki enda á útlenskum hondum, so leingi Løgtingið hevur lóggávumyndugleikan á hesum øki.

Um hildið verður, at orðingin "ogn Føroya fólks" lögfrøðiliga er avgerandi fyri lógarásetingina um útlenskan kapital, so er hetta ein misskiljing. Løgtingið kann, sum føroyskt lóggávvald til eina og hvørja tíð fara inn og broyta føroyska lóggávu, herundir regulera krøvini til útlenskar íleggjarar uttan mun til orðingina "ogn Føroya fólks".

5.3. Frá einum búskaparfrøðiligum sjónarhorni

Við støði í omanfyristandandi er orðingin "ogn Føroya fólks" lögfrøðiliga sæð ikki tengd at ásetingini um útlenskan kapital. Verður eitt størri lutfall loyvt í útlenskum eigara- og

avgerðarrætti enn verandi, er hetta av somu orsök uttan týdning fyri orðingina "ogn Føroya fólks" í sjálvum sær.

Viðmerkjast skal, at í endamálsorðingini í lógini um vinnuligan fiskiskap stendur, at dentur m.a. verður lagdur á búskaparliga burðardygd, fyri at tryggja besta samfelagsbúskaparliga íkastið frá fiskivinnuni v.m.

Verður veruliga lagdur dentur á búskaparliga burðardygd, fyri at tryggja besta samfelagsbúskaparliga íkastið frá fiskivinnuni v.m., eru onnur amboð at arbeiða við enn útlendsk eigara- og avgerðarviðurskifti.

OECD gevur í frágreiðing frá 2009³ eina greining av útlenskum íløgum í fiskivinnuna í OECD londum. Her verður staðfest, at tær forðingar fyri útlenskum íløgum, sum eru minkaðar munandi seinastu ártíggjuni – ikki eru farnar fram í fiskivinnuni. Royndirnar frá øðrum vinnum vísa, at tað kunnu verða stórir fyrimunir við at minka um forðingarnar. Treytin fyri, at tað verða fyrimunir heldur enn vansar, er tó, at bygnaðarligu skipanirnar rundan um vinnuna eru væl skipaðar.

Búskaparráðið metir í frágreiðing frá 2004⁴ ikki, at bygnaðarliga skipanin rundan um fiskivinnuna er optimal. Mett verður, at verandi skipan millum annað leggur upp til "rent seeking"⁵ heldur enn búskaparliga burðardygd. Hetta hevur sostatt tær avleiðingar, at um so er, at man ikki broytir verandi bygnaðarligu skipanina rundan um fiskivinnuna, so kann tað fáa óhepnar fylgjur, um markið fyri útlenskum kapitali verður hækkað úr teim 33%. Tí so kann avleiðingin verða, at tann "rent-seeking", sum fer fram við verandi skipan, fer á útlenskar hendur heldur enn føroyskar.

Markið fyri útlenskum kapitali í føroyskari fiskivinnu er bara eitt av amboðunum fyri at stýra bygnaðarligu skipanini rundan um fiskivinnuna, og tað ber ikki til isolerað at hyggja eftir hesum. Tað er neyðugt at lyfta seg eitt stig upp og hyggja eftir tí, sum fiskatilfeingið kastar av sær.

Spurningurin er, hvussu tað, fiskivinnan kastar av sær, skal bítast millum ymsu samfelagsbólkarnar í Føroyum og millum føroyingar og útlendingar. Avbjóðingin er tí fyrst og fremst at vaksa um hetta avkastið (gera køkuna størri) heldur enn, sum nú, at fokusera ov nógv uppá, hvussu køkan skal bítast.

Um tikið verður samanum nógvu frágreiðingarnar frá OECD, Búskaparráðnum og øðrum empiriskum kanningum, so er niðurstøðan, at frí atgongd til fiskirættindi (og tískil kapitalapparatið) vil føra til búskaparvøkstur og effektiva gagnnýtslu av tilfeinginum, um so er, at bygnaðarliga skipanin rundan um fiskivinnuna er í lagi. Hetta merkir, at mest effektivu fyrítøkurnar (eisini útlensku) eiga at fáa hendur á fiskirættindunum. Hinvegin má hetta vigast upp móti politiska ynskinum um at geva føroyingum framíhjárætt. Hvussu hetta skal gerast, verður ikki viðgjørt í hesi frágreiðing.

³ OECD (2009): "Special Chapter on Foreign Investment issues in the OECD Fisheries Sector", úr "Review of Fisheries in the OECD Countries"

⁴ Búskaparráðið (2004): "Inntøkustøðið í Føroyum - Hví eru vit so rík, men ikki líka rík sum hini?"

⁵ www.economist.com: Rent seeking = Cutting yourself a bigger slice of the cake rather than making the cake bigger.

5.4. Fatanin hjá reiðarum

Niðanfryi er ein samandrátur frá spurnakanningini til, hvørja støðu reiðarar hava til hugtakið "ogn Føroya fólks".

- Nærum allir meta, at tulkningin av "ogn Føroya fólks" skal vera sum nú er, t.v.s. at einans íbúgvar í Føroyum og føroysk feløg skulu hava atgongd til veiðirættindi – tað halda 23.

Meira sannførdir eru reiðararnir um, at skip, feløg og eigarar tess eiga veiðirættindini, sum tey hava keypt ella vunnið rættindi til – tí útsøgnini eru 28 samdir í. Eigararnir halda ikki, 27 av 31, "at øll, sum búgva í Føroyum eiga eins stóran part, t.v.s. 1/49.000 í "ogn Føroya fólks".

- Við undantaki av einum, svara allir nei til, at landið skal bjóða út veiðirættindir til bæði føroysk og útlendsk feløg og tekur inn skatt og avgjöld.
- Til spurningin, um meiri útlenskur partapeningur kann gera "ogn Føroya fólks" meira verda, er støðan hjá reiðararunum javnt býtt ímillum "ja, avgjört", "møguliga" og "nei, als ikki" – ávikavist 8, 13 ,9.

5.5. Uppskot til lógarbroyting

Lógin um vinnuligan fiskiskap, grein 2, stk. 1, 1. pkt. er soljóðandi:

"Livandi tilfeingið á føroysku landleiðunum og tey rættindi, føroyska heimastýrið við samráðingum hevur rokkið ella eftir altjóða rætti eigur uttan fyri føroysku landleiðirnar, eru ogn Føroya fólks."

Orðingin "ogn Føroya fólks" hevur sum áður nevnt eitt leyst innihald lögfrøðiliga sæð og er uttan sjálvstøðugan lögfrøðiligan týdning.

Grein 2, stk. 1, 1. pkt. í lógini um vinnuligan fiskiskap kann tí strikast.

Hevur politiski myndugleikin ynski um at varðveita orðingina, samstundis sum orðingin skal siga nakað ítøkiligt lögfrøðiliga sæð, verður skotið upp at broyta orðingina í grein 2, stk. 1, 1. pkt. í lógini um vinnuligan fiskiskap, t.d. samsvarandi tilmælinum hjá Strategibólkinum handan Visjón 2015, "Grundarsteinur: Tilfeingi", bls. 2:

"Tilfeingið er landsins ogn og verður umsitid av Føroya landsstýri."

Víst verður til grundgevingarnar á bls. 1-2 í frágreiðingini hjá Strategibólkinum handan Visjón 2015: Tilmælið hjá Strategibólkinum handan Visjón 2015, "Grundarsteinur: Tilfeingi", bls. 2:

"Tilfeingið er landsins ogn, sum Føroya landsstýri umsitur. Henda áseting skal setast í lógina orðarætt. Tað merkir, at núverandi orðing – »fólksins ogn« – verður strikað. Orðingin »fólksins ogn« hevur mangan nervað almenna kjakið, og onkuntíð hevur spurnartekin verið sett við, um tað almenna hevur fríar heimildir at virka og taka

avgerðir um tilfeingið grundað á hesa orðing. Hesin ivi verður burtur, um orðingin verður broytt, sum nevnt er omanfyri.”

Nevnast skal, at líknandi orðing er at finna í lógaruppskoti frá arbeiddsbólkinum, sum endurskoðaði lögtingslógina um vinnuligan fiskiskap, handað 27. august 2007.

Ein slík orðing staðfestir, at tilfeingið er ogn hjá landinum. Føroya Landsstýri umsitur tilfeingið. Reiðarí kunnu tó fáa nýtslurætt til tilfeingi, um treytirnar fyri hesum annars eru loknar. Løgtingið hevur, sum lóggávumyndugleiki, til eina og hvørja tíð ræðisrættin á tilfeinginum.⁶

⁶ Hugtakið “tilfeingið” skal í hesum samanhangi skiljast sum tilfeingi í føroyskum sjógvi, og tilfeingi sum Føroyar hava samrátt seg til í avtalum við onnur lond.

6. Keldulisti

1. Lögtingslóg nr. 28 frá 10. mars 1994 um vinnuligan fiskiskap, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 106 frá 17. august 2009
2. Viðmerkingar til uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um vinnuligan fiskiskap, t.e. lögtingsmáluni nr. 120/2006, nr. 78/1996, nr. 96/1995 og nr. 51/1993
3. Samgonguskjalið millum Sambandsflokkin, Fólkaplokkinn og Javnaðarflokkinn, <http://www.tinganes.fo/Default.aspx?ID=6967>
4. Visjón 2015, "Grundarsteinur: Tilfeingi"
5. Arbeidsbólkurin, sum endurskoðaði lögtingslógina um vinnuligan fiskiskap, "Lógaruppskot og kunnandi tilfar", Fiskimálaráðið 2007
6. Búskaparráðið (2004): "Inntøkustøðið í Føroyum – Hví eru vit so rík, men ikki líka rík sum hini?", <http://www.buskap.fo/resources/2/Frágreiðingar/tema2004.pdf>
7. OECD (2009): "Review of Fisheries in OECD Countries – Policies and Summary Statistics 2008", <http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/browseit/5309021E.PDF>
8. Aseido, E (2006): "Foreign Direct Investment in Africa: The Role of Natural Resources, Market Size, Government Policy, Institutions and Political Instability", *The World Economy*, Vol. 29, No. 1, pp. 63-77, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=717361
9. Gregorio, J. (2003): "The Role of Foreign Direct Investment and Natural Resources in Economic Development", Central Bank of Chile, Working Paper No. 196, <http://www.bcentral.cl/estudios/documentos-trabajo/pdf/dtbc196.pdf>
10. www.vinnuvitan.biz
11. www.skipalistin.fo
12. Hjáløgd skjøl:
 - I. Roknskapargreining
 - II. Memo, Torben Foss, adv, "BESKRIVELSE AF LOVGIVNINGEN OMKRING UTENLANDSK KAPITAL", dagfest. 20. oktober 2009. Lýsing av lógargrundarlagnum í Íslandi, Norra og Hetlandi
 - III. Notat, Sunniva Joensen, lögfrøðingur, og Heri Joensen, búskaparfrøðingur, "Útlendskur kapitalur í føroyskari fiskivinnu á sjónum", dagfest 2. februar 2010
 - IV. Spurnakanning millum reiðarar

Skjal I. Roknskapargreining

Í arbeiðsstninginum verður verkætlanarbólkurin biðin um;

1. lýsa hvørja ávirkan útlenskur eigara- og avgerðarrættur hevur havt á raksturin*) av fiskiskipum undir føroyskum flaggi,

Samandráttur:

Yvirlitið gevur eina ábending um, at við undantak av heilt fáum feløgum, eru útlenskir íleggjarar við í feløgnum har skipini eru kapitalkrevjandi. Hinvegin er lítið av útlenskum íleggjarum við í skipum, ið fiska við Føroyar.

Felags kann nevast, talvurnar niðanfyri ikki vísa ein týðuliga mun á raksturin hjá feløgnum. Ikki ber til at siga, at útlenskir eigarar og avgerðarrættur hava eina greiða ávirkan.

Tó hava ávis feløg við útlenskum eigarum størri skuld og fíggjarkostnað, enn miðaltalið. Nógvar orsøkir kunna vera og gevur greiningin einki greitt svar.

Leistur:

Skjal 1 er eitt yvirlit yvir roknskapirnar og lyklatøl hjá fiskiskiskipum skrásett í Føroyum við undantaki av útróðrarbátum, trolbátum og smábátum – t.v.s. undantikið bólkur 4 og bólkur 5 í lógini um vinnuligan fiskiskap.

Yvirlitið um útlenskar partaeigarar í føroyskum feløgum byggir á almennu roknskapirnar.

Grundarlagið í talvunum er óviðgjørt dáta frá www.vinnuvitan.biz og www.skipalistin.fo .

Í talvunum mangla roknskapartøl fyri nøkur feløg. Í flestu førum eru feløgini nýggj ella umskipað og hava ongan roknskap og í øðrum førum ber ikki til at útgreina raksturin av fiskiskipi tí hesin er ein partur av nógvum øðrum virkseimið.

Lyklatøl:

Ognaravkast:	Úrslit áðrenn fíggjarpostar * 100 / ogn tilsamans
Eginpeningsavkast:	Úrslit eftir fíggjarpostar * 100 / eginpeningur
Trygdarevni:	Eginpeningur * 100 / ogn tilsamans
Gjaldførslutfall:	Ogn í umferð * 100 / stutfreistað skuld

Talva 1.1. Pelagisk skip

Felag	Skip	Javni	Eginpen.	Skuld	Ognaravk.	Eginpen. avkast	Trygdarevni	Gjaldf. lutfall	Vinn.býti	Støðisogn	Figgj. Útr.
Driftin	Jupiter	131	23	97	10	19	17	181	0	103	10
Krossbrekka	Finnur Friði	175	58	94	15	33	33	119	15	133	8
Varðin	Tróndur í Gøtu	161	102	29	5	6	63	384	0	62	1
Gulenni	Saksaberg	18	5	13	20	64	28	128	9	1	1
Hvalnes	Norðborg	479	65	386	1	3	14	48	0	449	9
Framherji	Fagraberg	526	21	491	2	-194	4	11	0	511	53

Talva 1.2. Onnur pelagisk skip

Felag	Skip	Javni	Eginpen.	Skuld	Ognaravk.	Eginpen. avkast	Trygdarevni	Gjaldf.-lutfall	Vinn.býti	Støðisogn	Figgj. Útr.
Thor Fisheries	Poseidon	183	21	158	-1	-31	11	154	0	158	5
Ocean Group	Athena	198	12	178	0	0	6	754	0	72	0
Sea-Freeze	Næraberg	73	-2	75	3	0	-2	0	0	73	8
Næraberg	(Atlantic Navigator)	269	-72	341	-4	0	-27	9	0	238	30
Newco	Atlantsfarið (gamla)	51	22	29	-5	168	43	176	0	60	1
Northwest Pelagic	Atlantsfarið										

Talva 1.3. Flakatrolarar

Felag	Skip	Javni	Eginpen.	Skuld	Ognaravk.	Eginpen. avkast	Trygdarevni	Gjaldf.lutfall	Vinn.býti	Støðisogn	Figgj. Útr.
P/F Enniberg	Enniberg	199	135	39	-1	-7	68	169	0	138	9
P/F J.F.K. Trol	Skálaberg	147	104	43	-1	3	71	109	0	103	15
P/F Vesturvón	Vesturvón	179	147	11	-1	-6	82	289	0	147	6

Talva 1.4. Rækjutrolarar

Felag	Skip	Javni	Eginpen.	Skuld	Ognaravk.	Eginpen. avkast	Trygdarevni	Gjaldf.lutfall	Vinn.býti	Støðisogn	Figgj. Útr.
Havborg	Havborg	54	-2	56	13	-294	-3	83	0	43	
Fríðborg	Fríðborg	55	-5	60	-7	134	-10	43	0	47	
Liðin P/f	Arctic Viking	29	0	28	0	50	-8	58	0	18	

Talva 1.5. Djúpvatnstromlarar

Felag	Skip	Javni	Eginpen.	Skuld	Ognaravk.	Eginpen. avkast	Trygdar-evni	Gjaldf.-lutfall	Vinn.býti	Støðisogn	Fíggj. Útr.
Sp/f Sancy Trawl	Beinisvørð	20	1	19	-1	-81	5	85	0		
P/F Brestir	Brestir	20	5	14	-21	-108	24	16	3		
P/F Niels Pauli	Niels Pauli	13	4	9	-37	-133	30	26	0		
Sp/f Rankin	Rankin	21	-2	23	-3	146	-7	58	0		
P/F Deep Sea Ltd.	Rasmus Effesøe	9	1	8	-26	-269	14	136	0		
P/F Sjagaklettur	Sjakaklettur	22	4	17	1	9	19	110	0		
P/F Steintór	Steintór	45	41	2	4	7	92	955	0		
P/F Suðringur	Suðringur	21	-2	23	-3	146	-7	58	0		
P/F Vesturleiki	Vesturleiki	21	6	15	5	-11	28	89	0		
Sp/f Vesturskin	Vesturskin	24	10	12	-2	-19	41	54	0		

Talva 1.6. Partrolarar

Felag	Skip	Javni	Eginpen.	Skuld	Ognaravk.	Eginpen. avkast	Trygdar- evni	Gjaldf.- lutfall	Vinn. býti	Støðis- ogn	Figgj. Útr.
P/F Christian í Grótinum	Fjalshamar										
P/F Christian í Grótinum	Nónhamar										
P/F Christian í Grótinum	Safir										
P/F Christian í Grótinum	Smaragd										
P/F Faroe Fish I	Ametyst	29	-5	34	-15	135	-17	50	0		
P/F Faroe Fish I	Jaspis										
P/F Faroe Fish II	Bakur	245	-78	323	-5	37	-32	6	0		
P/F Faroe Fish II	Fálkor										
P/F Faroe Fish II	Heykur										
P/F Faroe Fish II	Lerkur										
P/F Faroe Fish II	Rókur										
P/F Faroe Fish II	Stelkur										
P/F Grønanes	Grønanes	25	8	13	-1	-14	33	346	0		
P/F Hvannadalur	Bliki										
P/F Hvannadalur	Nesborg 1										
P/F Hýsisá	Vesturtúgva	14	7	5	0	-5	53	141	0		
P/F Meðalsbrekka	Fram	80	49	20	4	5	62	338	0		
P/F Meðalsbrekka	Vestmenningur										
P/F Nofa	Vesturskin										
P/F Nofa	Vesturvarði										
P/F Polarstjørnan (komplem. hjá K/F Polarhav)	Polarhav	26	25	0	-1	-9	99	4	0		
P/F Polarstjørnan (komplem. hjá K/F Stjørnan)	Stjørnan										
P/F TG Fish	Breiðanes										
P/F TG Fish	Hamranes										
P/F Vár	Columbus	14	3	11	-12	-93	21	1	0		
P/F Vár	Nornagestur										
P/F Vesturbúgvín	Vesturbúgvín	39	23	10	2	-14	60	210	0		
Vørustíggjur P/F (Sp/f Dorus S. Johannesen)	Eysturbúgvín	22	21	0	-4	-2	95	4695	0		

Talva 1.7. Línuskip

Felag	Skip	Javni	Eginpen.	Skuld	Ognaravk.	Eginpen. avkast	Trygdar- evni	Gjaldf.- lutfall	Vinn.býti	Støðisogn	Figgi. Útr.
P/F Regn	Stapin	19	1	18	-16	-246	7	30	0	15	
Sp/f H F S	Helena	10	-1	11	-6	157	-9	12	0		
P/F Váðasteinur	Váðasteinur	6	4	2	-15	-27	61	59	0		
P/F G P S	Polarstjørnan	15	3	10	-4	-34	21	15	0		
P/F Fossá	Havbúgvín	34	7	27	2	-6	19	352	0		
P/F Fossá	Venus										
P/F HKO	Vesturhavið	10	6	3	9	-6	61	16	0	9	
P/F Rich. B. Thomsen & Søn og Suð. Timburh.	Fugltúgván										
Sp/f Ágot	Ágot	12	3	9	-3	-60	22	123	150		
Sp/f Barid Vágar	Barið										
Sp/f 4. juli 2008	Thomas Nygaard										
P/F Hoyvíkingur	Hoyvíkingur	18	-1	18	-6	383	-3	7	0		
P/F Eysturoy	Eysturoyingur	64	13	47	-5	-61	20	701	0		
P/F Eysturoy	Sigmund										
P/F Maskot	Mascot	23	20	0	-4	-8	87	0	0		
Sp/f Múlavík	Morgunstjørnan	35	9	24	-4	-43	24	1	0		
Sp/f Undir Klakki	Klakkur	6	4	1	4	5	70	101	0		
P/F Line Fish	Eystnes	20	6	13	-1	-16	28	223	0		
P/F M&S Strendur	Kambur	25	8	16	5	5	34	363	0		
P/F EFHO	Jákup B.	10	1	8	9	44	11	229	0		
P/F Vest-Line	Venus I	14	-3	16	10	11	-20	2	0		
Sp/f KG 476	West Freezer	7	-2	9	-34	157	-29	38	0		
Sp/f KG 477-Kvikk	Kvikk	19	0	19	4	-201	1	22	0		

Talva 1.8. Garnaskip

Felag	Skip	Javni	Eginpen.	Skuld	Ognaravk.	Eginpen. avkast	Trygdar-evni	Gjaldf.lutfall	Vinn.býti	Støðisogn	Fíggj. Útr.
P/F Seta	Anita	9	1	7	-14	-101	16	65	0		
P/F Deep Fishing	Drelnes	14	0	14	-9	1065	-1	27	0		
P/F Deep Sea Ltd.	Nim	9	1	8	-26	-269	14	136	0		
Sp/f Lógv	Oknin										
Sp/f Thor	Thor										

Skjal II.

Beskrivelse av lovgivningen omkring utenlandsk kapital

BESKRIVELSE AV LOVGIVNINGEN OMKRING UTENLANDSK KAPITAL

Vi viser til henvendelse av 3. september 2009 med anmodning om en beskrivelse av lovgivningen omkring utenlandsk kapital.

Beskrivelsen skal omfatte fiskerilovgivningen, etableringsrett og kapitalens bevegelse i henholdsvis Norge, Island og Shetland (UK). Beskrivelsen skal være skrevet på et juridisk språk da den skal benyttes som et vedlegg til en rapport om utenlandsk kapital i fiskerinæringen på havet. Rapporten skal utarbeides av en kommisjon nedsatt av den færøyske fiskeriminister Jacob Vestergaard.

Fiskerilovgivningen

En beskrivelse av lovgivningen omkring utenlandsk kapital vil omhandle lovverket knyttet til utenlandske statsborgeres eiendomsrett til fiskefartøy som skal innføres i et lands skipsregister.

Spørsmålet er i hvilken grad utenlandske statsborgere kan ha eierandeler i skip i henhold til det enkelte lands regelverk. Nedenfor følger en redegjørelse for det enkelte land nevnt ovenfor.

Norge (EEA)

Krav til nasjonalitet for kapitaleier.

Norge har som mange andre fiskeriavhengige OECD-land restriksjoner for utenlandske interesser med hensyn til å investere i fiskefartøy og drive ervervsmessig fiske. Ikke så mange land likestiller utenlandsk og hjemlig kapital innenfor fiskeri. Selv liberalistiske USA gikk i slutten av 1990-årene over til å stille strenge nasjonalitetskrav til den som skal eie fiskefartøy under amerikansk flagg.

I EU overstyrer imidlertid prinsippet om fri bevegelse av kapital og den frie etableringsretten denne lovgivningen. Dette kommer vi tilbake til.

Lov av 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (Deltakerloven) og lov av 17. juni 1966 nr. 19 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. i Norges territorialfarvann (fiskeriforbudsloven) regulerer adgangen for så vel norske som utenlandske personer og selskap til å drive ervervsmessig fiske med fiskefartøy.

Deltakerloven § 5 stiller et krav om nasjonalitet for at en fartøyeier skal kunne få ervervstillatelse til å drive ervervsmessig fiske og fangst. Bare norske statsborgere og personer likestilt med norske statsborgere kan få slik ervervstillatelse. Dette kravet skal bidra til å sikre norsk eierskap i fiskeflåten.

Hvem som er likestilt med norske statsborgere framgår av fiskeriforbudsloven § 2 første og annet ledd. Hovedregelen innebærer at alle personer bosatt i Norge og norske selskaper med begrenset ansvar, samt staten, statlig styrte fond og innretninger, og norske kommuner, er likestilt med norske statsborgere.

Selskaper med begrenset ansvar regnes i denne sammenheng som norske dersom hovedkontoret ligger i Norge og styreflertallet og styrelederen er norske statsborgere bosatt i Norge siste to år, og norske statsborgere eier minst 60 % av selskapet og kan utøve stemmerett med tilsvarende andel av stemmene.

For utenlandske personer og selskap gjelder således at de kan besitte maksimalt 40 % av selskapet som direkte eller indirekte eier fiskefartøy. Det skal bemerkes at Fiskeridirektoratet, i sin behandling av søknader om ervervstillatelse, praktiserer strengt etter regelverket.

For utlendinger bosatt i Norge, kommer det i tillegg som en reell begrensning at deltakerlovens virkeområde er snevrere for disse enn for norske statsborgere, jf. virkeområdebestemmelsen i § 2. Deltakerloven er begrenset til å gjelde fartøy som er norske etter reglene i sjøloven §§ 1 til 4, og til fartøy som eies av utlendinger bosatt i Norge når fartøyets største lengde er mindre enn 15 meter.

Fartøy som er norske etter sjøloven § 1 tredje ledd, dvs. fartøy som er norske fordi de er eid av person, selskap eller virksomhet som er omfattet av EØS-avtalen, regnes ikke som norske i deltakerlovens forstand med mindre fartøyet eies av person bosatt i Norge og har en største lengde mindre enn 15 meter.

Det innebærer i praksis at utlendinger bosatt i Norge normalt ikke kan få ervervstillatelse for fartøy med en største lengde på 15 meter eller mer.

I en pågående revisjon av loven vil Fiskeridepartementet foreslå at det presiseres at utlendinger bosatt i Norge ikke kan få fisketillatelse for fartøy større enn 15 meter.

For oss er det vanskelig å forstå hvilken næringspolitisk og eventuelt integreringspolitisk begrunnelse Fiskeridepartementet har for et slik forslag. Høringsnotatet er også helt taus på dette feltet.

Krav til nasjonalitet for mannskapet.

For å gi et fyllestgjørende bilde av dette rettsfeltet bør vi også beskrive reglene om bostedskrav for mannskap.

Fiskeforbudslovens § 3, 2. ledd inneholder et krav om at minst havparten av mannskapet samt fartøysførere på et norsk fiskefartøy skal være bosatt i en norsk kystkommune (eller i nabokommunen) hvis fartøyet skal kunne fiske i det norske territorialfarvannet. Dette kravet er senere utvidet til også å gjelde for fiske i den norske økonomiske sonen og i Fiskevernssonen ved Jan Mayen. Hittil har en ikke stilt slike krav ved fiske i Fiskevernssonene ved Svalbard. Det gjelder heller ikke for fiske utenfor de fiskerisonene hvor Norge utøver høyhetsrett.

Opprinnelig stilte loven krav om norsk statsborgerskap i tillegg til bosted. Dette ble endret i 2006 fordi norske myndigheter (etter påtrykk fra ESA⁷) kom til at et

⁷ EFTA Surveillance Authority. Overvåkningsorganet før EØS avtalen på EFTA-siden.

absolutt krav om norsk statsborgerskap stred mot EØS-avtalen. Andre borgere fra EØS-land og de land i Norden som ikke omfattes av EØS – i praksis Færøyene og Grønland – kan få dispensasjon fra dette kravet.

Det betyr rent juridisk at norske myndigheter ikke bestrider at det forbeholdet for fiskerisektoren som de samme myndighetene tok under EØS-forhandlingene bare omfatter retten til å eie fiskefartøy.

For tiden arbeider Fiskeridepartementet med å utvide disse reglene til å gjelde alt fiske under norsk flagg uavhengig av hvor det finner sted. Det eneste unntaket som gjøres er for de fartøyene som fisker på den sørlige halvkulen. (CCAMLR-området⁸.)

Håndheving.

Ved en instruks av 2003 ble Fiskeridirektoratet – som er første instans ved tildeling av såkalte "Erhvervstillatelser" – pålagt av Fiskeridepartementet å føre en nøye kontroll med at den reelle eierkontrollen ikke avvek fra den formelle. Dette retter seg først og fremst mot landindustriens forsøk på å kjøpe opp fiskefartøy og flytting av ringnotfartøyer fra de Nordnorske fylkene til de Vestnorske.

Det er få tilfeller av utenlandsk eierskap i norske fiskefartøyer. Skjer det imidlertid at en andel i et norsk fartøy selges til en ikke-norsk statsborger eller selskap, vil den nye eiersammensetningen bli undergitt Fiskeridirektoratets grundige standardundersøkelse. Denne kontrollen har som mål å finne ut hvem som har den "reelle kontrollen" i selskapet.

Man går meget grundig til verks⁹. Direktoratet vil ha seg forelagt stiftelsesdokumentet, alle avtaler mellom aksjonærene/andelseierne, dokumentasjon som viser hvordan selskapet er finansiert, eventuelle stemmerettsbegrensninger og andre forhold som kan påvirke hvor "kontrollen" av selskapet ligger.

Majoritetseier må i tillegg undertegne en erklæring om at han har den reelle kontrollen over fartøyet. Hvis partene bistås av advokat, må vedkommende skrive under på at han eller hun ikke er kjent med avtaler eller andre forutsetninger som fratrar majoritetseieren kontrollen over selskapet.¹⁰

Fiskeridirektoratet bryr seg imidlertid ikke om at selskapet er såkalt "tynt kapitalisert". "Tynt kapitalisert" er et selskap når den bokførte egenkapitalen er betydelig mindre enn gjelden. I slike tilfeller er det gjerne slik at gjeld blir nedbetalt før selskapet gir noe særlig utbytte.

Begrunnelse og reformplaner

Det har opp gjennom historien vært en viktig oppgave for statsmakten både i København og Oslo å sikre norsk fiskere enerett til den kystnære fangsten. Dette har vært en viktig målsetning både av rent forsyningsmessige grunner men også

⁸ CCAMLR :Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources

⁹ Vi vedlegger Fiskeridirektoratets "dokumentasjonspakke".

¹⁰ Det har vært reist tvil om en advokat kan tvinges til å skrive under en slik erklæring.

fordi fiskerinæringen var den sektoren som kunne gi arbeid til periodiske befolkningsoverskudd.

Da stålskroget og stempelmotoren i overgangen mellom det 19. og 20. århundre gjorde det mulig å drive fangst i åpent hav, tok det – i historisk perspektiv – ikke så mange årene før kysstatens rettigheter ble utvidet til å omfatte disse havområdene. Reglene om krav til nasjonalitet ble gjort gjeldende også i de nye økonomiske sonene.

I den pågående gjennomgangen av reglene¹¹, trekker Fiskeridepartementet frem de tradisjonelle begrunnelsene for å ha slike omsetningsbegrensinger. Beskrivelser som *“..å komme kystbefolkningen til gode”* og *“..å sikre norsk eierskap til fiskeflåten”* er to sentrale begrunnelser.

Fiskeridepartementet går imidlertid ikke inn i en dypere analyse av om slike omsetningsbegrensinger er nødvendig sett i relieff av dagens behov. Heller ikke drøfter en om dagens lovgivning har en omkostningsside. Det er f. eks. tenkelig at disse eierbegrensingene stenger for å utvikle store, grenseoverskridende sjømatelskaper.

Man analyserer heller ikke i dybden om statsborgerskap egentlig er en effektiv måte å sikre at de norske fiskeriressursene har en virkelig økonomisk overrisslingseffekt over kystdistriktene.

I Norge er det bare i torskesektoren hvor det er tradisjon for å være undergitt et system av landingspåbud. I ringnotsektoren er dette nesten ukjent.

EØS- dimensjonen

Et av hovedmålene med EØS-forhandlingene var at EFTA-landene skulle knytte seg til Det Indre markedet. Dette skulle tre i kraft først på 90-tallet. Selve grunnsteinene i Det indre Markedet var De fire frihetene. Ett av disse prinsippene, retten til fri etablering viste seg ganske fort å være i strid med gjeldene lovgivning både i Island og i Norge.

Verken Island eller Norge var villig til å avvikle sine krav til nasjonalitet, og EU var ikke villig til å gi ent varig unntak fra et så viktig prinsipp. Dette påvirket forhandlingene på meget sentrale punkter og førte til at fiskerinæringene ikke er integrert i EØS samarbeidet på samme omfattende måte som andre næringsgrener.

Norge formulerte følgende forbehold i Annex VIII pkt 9:

“Notwithstanding Articles 31 to 35 (om retten til fri etablering, PwC merknad) of the Agreement (...) Norway may continue to apply restrictions existing on the date of signature of this agreement on establishment by non-nationals in fishing operations or companies owning or operating fishing vessels”

Som vi har gitt uttrykk for ovenfor strekker dette forbeholdet seg bare til det som uttrykkelig nevnes, nemlig Den frie etableringsretten.

¹¹ Høringsnotat av 8. mai 2009. “Etterkontroll av deltakerloven”

Det tre andre frihetene, fri kapitalbevegelse, fri bevegelighet av varer (dog ikke tollfri) og fri bevegelse av arbeidskraft gjelder i utgangspunktet også på i fiskerisektoren.

Det norske forbeholdet mot Retten til fri etablering er begrenset til å omfatte etablering i selve fiskeflåten. Det var en klar forståelse at alle EØS-borgere hadde fri adgang til å etablere seg innen alle andre områder av sjømatnæringen, derunder fiskeoppdrett og videreforedling av fisk.

Man skal også merke seg at Norge (og Island) ikke kan innføre strengere begrensninger i etableringsretten enn de begrensningene som var i kraft da EØS-avtalen ble undertegnet.

Ordlyden i bestemmelsen avskjærer derfor en senere skjerpelse av disse reglene.

Islands forbehold er tatt inn samme sted i EØS-avtalen. Det er nesten sammenfallende men har ikke helt samme ordlyd som det norske forbeholdet.

Islands forbehold lyder:

"Notwithstanding Articles 31 to 35 of the Agreement (...) Iceland may continue to apply restrictions existing on the date of signature of this agreement on establishment by non-nationals and nationals who do not have legal domicile in Iceland in the sectors of fisheries and fish processing"

Island ønsket og oppnådde en tilsvarende adgang til å begrense etableringen i landets landbaserte fiskerindustri. Det ønsket som sagt ikke Norge. Det er for øvrig et ikke-avgjort spørsmål om en slik begrensning gjelder for etablering i landindustrien for norske selskaper. Innad i EFTA var det ikke noen slik begrensning da avtalen ble undertegnet og det var en forutsetning at ingen skulle få dårligere rettigheter i EØS.

En annen viktig forskjell er at en norsk reder kan flytte til utlandet uten å bli regnet mot "utlendings-andelen". Det kan ikke en islending.

Da Norge forhandlet om medlemskap i EU i 1994 viste det seg umulig å få med seg en slik begrensning i etableringsretten inn i EU.

I stedet utformet partene følgende felleserklæring:

"ACT concerning the conditions of accession of the Kingdom of Norway, the Republic of Austria, the Republic of Finland and the Kingdom of Sweden and the adjustments to the Treaties on which the European Union is founded, FINAL ACT - III. OTHER DECLARATIONS - A. Joint Declarations: The present Member States / Kingdom of Norway - 12. Joint Declaration on ownership of fishing vessels

Official Journal C 241 , 29/08/1994 P. 0387

12. Joint Declaration on ownership of fishing vessels

The Contracting Parties take note of the rulings of the Court of Justice of the European Communities and recognize that, in the context of the common fisheries policy, one of the aims of the system of national quotas, which are allocated to Member States according to the principle of relative stability, is to safeguard the particular needs of regions where local populations are especially dependent on fisheries and related industries.

That aim may justify conditions designed to ensure that there is a real economic link between vessels fishing against the quotas of a Member State and that Member State, if the purpose of such conditions is that the populations dependent on fisheries and related industries should benefit from the quotas."

Island (EEA)

Organisasjon og forvaltning av fiskeriene på Island har mange paralleller med det norske fisket, men også noen viktige forskjeller. Island har ikke hatt lover tilsvarende den norske trålerloven og deltakerloven som i samme grad har hatt til hensikt å bevare en flåtestruktur med vekt på fiskereide fartøyer.

De islandske fiskeressursene har vært, og er fortsatt ifølge gjeldende fiskerilovgivning, folkets eiendom eller allmenning, ikke statseiendom. Utviklingen fra en åpen ressurs til en tilnærmet faktisk privatisering av fiskeretten på Island har vært en gradvis prosess fra 1970-tallet og mot århundreskiftet. I 1990 ble regimet med fritt omsettelige kvoter (ITQs) innført. De viktigste endringene som ble innført var at kvote og fartøy nå kunne omsettes hver for seg, i motsetning til tidligere da kvoten fulgte fartøyet ved salg.

Når det gjelder spørsmålet om i hvilken grad utenlandske statsborgere kan ha eierinteresser i islandske selskaper som eier fiskefartøy, følger det av Lov om utenlandske investeringer i islandsk forretningsvirksomhet av 25. mars 1991 med senere endringer¹² Dette er generell lov som regulerer investeringer i alle næringsgrener.

Det er Nærings- og Handelsministeren, ikke Fiskeriministeren som er konstitusjonelt ansvarlig.

Lovgivningen er komplisert og ikke lett å fortolke. Derfor har departementet laget et skjema for at allmennheten lettere skal forstå lovens innhold. Selve skjemaet har ikke status som lov, men er likevel en reelt viktig rettskilde¹³.

Hovedinnholdet er imidlertid følgende:

1. Utenlandsk direkte investering i virksomhet som driver fiske eller som driver landbasert primærforedeling er ikke tillatt. Bare islandske statsborgere og selskaper registrert i Island kan m.a.o. eie fiskefartøy eller landbaserte primærprodusenter.

¹² Loven er vedlagt i original tekst med engelsk oversettelse.

¹³ Skjemaet "Foreign Investment in Icelandic Fisheries" vedlegges

2. Et selskap som eier slik virksomhet kan igjen være eid av selskap eller person fra utlandet med inntil 25 % av aksjekapitalen. De resterende 75 % av aksjekapitalen må da være islandsk og under reell islandsk kontroll.
3. Hvis et islandsk selskap bare har en liten post (mindre enn 5 %) i det selskapet som driver fiskeri- og foredlingsvirksomhet, kan opp til 33 % av aksjekapitalen i det førstnevnte selskapet være eid fra utlandet.
4. Et selskap som nevnt under pkt 2 kan igjen være eid av utlendinger for inntil 49,9 % av aksjekapitalen. Minst 50,1 % av aksjekapitalen må imidlertid være eid av islendinger som også må ar den reelle kontrollen over selskapet.
5. Islandske statsborgere mister retten til å eie slik virksomhet hvis han tar er bosatt (domisiliert) utenfor Island¹⁴.
6. Alle utlendinger som ønsker å investere i islandsk fiskeindustri må gi melding om dette til myndighetene. De ledende ansatte i en bedrift har plikt til å melde fra hvis det oppdages at utenlandsk eierskap i fiskeindustrien overstiger de terskelverdiene som er nevnt ovenfor.

Loven pålegger i § 12 at det oppnevnes en komité på fem personer fra Alltinget som skal overvåke praktiseringen av § 4 og gi råd til Handelsministeren om hvordan loven skal praktiseres. Samtlige utenlandske investeringer er innefor komiteens saksområde.

Komiteen skal reflektere den politiske sammensetningen av Alltinget.

Komiteen har håndtert et fåtall saker på fiskerisektoren. Det har hovedsakelig dreid seg om investeringer innen landbasert fiskeforedling.

Loven beskriver selv grensen mellom hvilke typer tilvirkning som kan omfattes av lovens nasjonalitetskrav og hva som faller utenfor. Fremstilling av filet, saltfisk, tørrfisk er innefor. Likeså sildemelproduksjon. Røkeri og pakking av fisk faller imidlertid utenfor.

Det finnes ingen formell adgang for Handelsministeren til å dispensere fra de islandske nasjonalitetskravene. Slik Alltinget har formulert dem.

Shetland (EU)

Rådsforordning 2371/2002, særlig artikkel 20 gir Ministerrådet kompetanse til å tildele medlemsstatene fangstkvoter (alternativt grenser for kapasitetsutnyttelse av flåten) og andre fiskemuligheter.

I artikkel 20.3 gjøres det klart at det er opp til medlemsstatene å bestemme hvordan disse fiskemulighetene skal fordeles mellom fiskefartøyene i medlemsstaten.

¹⁴ På dette punktet er loven etter vår mening tvetydig. Spørsmålet er forelagt det islandske Handelsdepartement som etter å ha vurdert spørsmålet gir uttrykk for at korrekt fortolkning er slik som fremstilt under punkt no 5.

Artikkel 20.3 lyder:

”3. Hver enkelt medlemsstat avgjør, hvilken metode den vil anvende ved fordeling af de fiskeri muligheder, den har fået tildelt, mellem de fartøjer, der fører dens flag i overensstemmelse med EF-lovgivningen. Den underretter Kommissionen om fordelingsmetoden.”

I UK gjøres dette gjennom et system av fiskerilisenser og kvoter.

Fiskefartøyer må ha en lisens for å kunne fiske. Kompetansen til å gi slike lisenser gir Skotske fiskerimyndigheter muligheten til å stille vilkår for å tildele fartøyene en slik lisens¹⁵. Et slik vilkår er at det må være såkalt ”*economic link*” – økonomisk forbindelse - mellom fartøyet og kystbefolkningen. Den Europeiske Domstolen har i ”*Factortame*”-dommen og ”*Jaderow*”-dommen akseptert at medlemsstatene kan stille krav om ”*economic link*” mellom fiskefartøyet og kystområdene uten at det er i strid med EU-retten.

Hva nøyaktig et slikt ”*economic link*” – krav kan bestå i har ikke domstolen utalt seg nærmere om. Det vil heller ikke være naturlig for en domstol, som jo er innrettet til å foreta etterkontroller.

Kommisjonen har imidlertid forsøkt å gi en oppregning av hva de antar Den Europeiske Domstolen vil godta. Den britiske lovgivningen er bygget på de retningslinjene som Kommisjonen er kommet med:

- På et lisensiert fiskefartøy skal for det første minst 75 % av mannskapet være fra UK, andre EU eller EØS land, eller fra øyen Man eller Kanaløyene. Myndighetene kan dispensere fra dette kravet.
- For det andre, og det er det viktige vilkåret, må minst 50 % av mannskapet være fra UK, øyen Man eller Kanaløyene.
- Dette kravet kan også tilfredsstilles hvis fartøyet lander minst 50 % av fangsten i UK. Også her kan myndighetene akseptere andre ordninger på en sak til sak basis.

Det bør bemerkes at et fiskefartøy med mer enn 50 % ikke-briter om bord står fritt til å velge hvor i UK det skal lande. Det er ikke slik at et skotsk fartøy skal lande i Skottland og ett fra Shetland skal lande på Shetland.

Likeså kan et fartøy som oppfyller kravene til minst 50 % briter lande fangsten hvor det måtte ønske det¹⁶.

¹⁵ Seksjon 4 i ”Sea Fish Conservation Act” av 1967

¹⁶ Shetland kan i noen grad sammenlignes med Færøyene. Vi har undersøkt hvordan en der ser på disse problemstillingene.

Et annet spørsmål er om myndighetene kunne ha innført slike regler om de hadde villet det eller kunne latt "bemanningspåbudet" komme som et tillegg og ikke som et alternativ til "landingspåbudet".

Det blir til syvende og sist et spørsmål om hva Den Europeiske Domstolen er villig til å akseptere som liggende innenfor begrepet "*economic link*".

Vi vil for vår del anta at vilkår som har til hensikt å ivareta hensynene til den befolkningen som er avhengig av fiskerinæringen for å få sitt levebrød, vil være forenelig med EU-retten selv om går utover de rammene Kommisjonen har skissert og som er reflektert i den britiske lovgivningen.

Domstolen vil veie mot hverandre behovet for beskyttelse mot de inngrepene som gjøres i alminnelige rettsprinsipper, deriblant eventuelle inngrep i de fire frihetene.

I motsetning til rettstilstanden i Norge og i Island har britisk lovgivning ikke stilt krav om nasjonalitet på eiersiden. Det har den til felles med den franske, tyske og spanske tilsvarende lovgivningen.

Det har igjen ført til at både islandske og norske fiskebåtredier har etablert seg med majoritetsinteresser på eiersiden i tyske, spanske og britiske fiskebåtredier.

Det motsatte hadde ikke vært mulig. På dette området er altså ikke EØS-avtalen symmetrisk.

Avslutning

Den norske og islandske lovgivningen på dette området er bygget over samme lest. Begge legger vekt på det formelle, nemlig nasjonalitet og på at reell eierkontroll er i hendene på borgere av de respektive statene.

Den britiske lovgivning er i pakt med EU-retten og legger vekt på mekanismer som har til hensikt å påse at fiskeriene gir økonomisk nedstrømseffekt i kystdistriktene. I pakt med sine liberalistiske tradisjoner går britene ikke særlig langt i aktivt å bruke denne muligheten til å tilføre kystdistriktene virksomhet fra fiskeriene.

Det vil med EU-retten i hånden antakelig være mulig å gå vesentlig lengre hvis en mente det var politisk nødvendig å pålegge landinger i et bestemt område.

Den største pelagiske virksomheten på Shetland, Shetland Catch, gir uttrykk for at den ser på seg selv som en internasjonal konkurransedyktig bedrift som er i stand til å tiltrekke seg råstoff fra alle lands pelagiske flåter i Nord Atlanteren. Bedriften ønsker ikke å bli gitt noen forrett ved landinger fra britiske fartøyer. Man operer innen rammene for loven om tilbud og etterspørsel og vil ikke at "landingspåbud" skal påvirke drifte,

Den norske og islandske lovgivninger har den svakhet at den er i strid med gjeldene rett i EU. Det er ikke mulig å diskriminere på grunnlag av nasjonalitet EU-borgerne i mellom. Norge forsøkte under medlemskapsforhandlingene i 1995 å få et varig unntak for lovgivningen om eierskap til fiskefartøy, men oppnådde ikke annet enn et klart avslag.

Med vennlig hilsen
Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS

Torben Foss

advokat

UPPRIT

*Føroysk fiskivinna á sjógvi
- útlendskur kapitalur*

Tórshavn, tann 2. februar 2010

Uppritið er ein frágreiðing um útlendskan kapital í føroyskari fiskivinnu á sjógvi.

Endamálið við uppritinum er at greiða frá útlenskum kapitali í sambandi við fiskivinnu á sjógvi í Føroyum sæð við ávikavist einum lögfrøðiligum og einum búskaparligum sjónarhorni. Tó verður ikki farið inn í m.a. altjóða, fólkarættarlig og skattlig viðurskipti hesum viðvíkjandi.

Frágreiðingin er deild í fyra høvuðspartar. Í fyrsta parti verður greitt frá orðingini "ogn Føroya fólks". Í øðrum parti verður greitt frá útlenskum kapitali og tjóðskaparkrøvum í føroyskari fiskivinnu á sjógvi við støði í føroyskari lóggávu. Í triðja parti verður greitt frá útlenskum íløgukapitali í føroyskari fiskivinnu á sjógvi. Í fjórða parti verður føroysk lóggáva samanborin við útlenska lóggávu.

Uppritið skal nýtast sum skjal til frágreiðing, sum kann nýtast sum grundarlag undir politiskari viðgerð av spurninginum um útlendskan kapitalpart, hvat viðvíkur føroyskum fiskiskipum.

Tórshavn, tann 2. februar 2010

Sunniva Joensen

lögfrøðingur

Heri Joensen

búskaparfrøðingur

Innihaldsyvirlit

bls.

1.	partur – “ogn Føroya fólks”	45
1.1.	Orðingin “ogn Føroya fólks”, sambært § 2 í løgtingslóg um vinnuligan fiskiskap	45
1.2.	Orðingin “ogn Føroya fólks” aðrastaðni í løgtingslóg um vinnuligan fiskiskap	46
1.3.	Samandráttur.....	46
2.	partur – útlenskur kapitalur og tjóðskaparkrøv í føroyskari fiskivinnu á sjógvi	47
2.1.	Løgtingslóg um vinnuligan fiskiskap	47
2.1.1.	Einkultpersónar og einkultpersónar í felagsskapi, sum hefta persónligt, solidariskt og beinleiðis.....	47
2.1.2.	Feløg.....	48
2.1.3.	Eftirkanning.....	50
2.1.4.	Aktivitetskrav	50
2.1.5.	Grundgevingar v.m.	51
2.2.	Skipaskrásetingarlógin	55
2.3.	Manningarviðurskifti	56
2.3.1.	Manningarlógin.....	56
2.3.2.	Mynstringarlógin.....	56
2.3.3.	Sjómannelógin	57
2.4.	Landingarviðurskifti	58
2.4.1.	Landingar uttanlands	58
2.4.2.	Treytir fyri avreiðing uttanlands v.m.	58
2.5.	Samandráttur.....	59
3.	partur – útlenskur kapitalur í føroyskari fiskivinnu á sjógvi sum búskaparligt fyrbrigdi	60
3.1.	Hugtakið “útlenskur íløgukapitalur”	60
3.2.	Avmarkingar fyri útlenskum kapitali í føroyskum fiskiførum	61
3.2.1.	Avmarkingar í eginpeningi	61
3.2.2.	Búskaparligt tilknýti, høvuðskontór, manning o.a	61
3.2.3.	Tilfeingiskapitalurin trokar annan kapital burtur.....	62
3.3.	Orsökir til avmarkingar av útlenskum kapitali í føroyskum fiskiførum	62
3.3.1.	Ræðisrættur	62
3.3.2.	Verja av føroyskari vinnu	63
3.3.3.	Viðurskifti rundan um fiskiveiðieftirlit	63
3.4.	Avkast av tilfeinginum	64
3.5.	Samandráttur.....	65
4.	partur – fiskivinna á sjónum í Føroyum samanborin við Norra, Ísland og Hetland/Skotland/UK66	
5.	partur – referansulisti	68

1. partur – “ogn Føroya fólks”

Orðingin “ogn Føroya fólks” er at finna í lógartekstinum í grein 2, stk. 1, 1. pkt. í løgtingslóg nr. 28 frá 10. mars 1994 um vinnuligan fiskiskap, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 106 frá 17. august 2009.

Spurningurin er, hvønn lögfrøðiligan týðning orðingin “ogn Føroya fólks” hevur.

1.1. Orðingin “ogn Føroya fólks”, sambært § 2 í løgtingslóg um vinnuligan fiskiskap

Lógarteksturin er soljóðandi:

“Livandi tilfeingið á føroysku landleiðunum og tey rættindi, føroyska heimastýrið við samráðingum hevur rokkið ella eftir altjóða rætti eigur uttan fyri føroysku landleiðirnar, eru ogn Føroya fólks.”

Lógarteksturin sigur sostatt einki um, hvat orðingin ítøkiliga merkir lögfrøðiliga sæð, herundir hvørjar reguleringar liggja í orðingini.

Viðmerkingarnar til lógaruppskotið eru eisini tigandi um orðingina.¹⁷ Í viðmerkingunum til greinina verður m.a. víst til, at

“Grundarlagið undir reglunum í lóggávuni er, at livandi tilfeingið í 1977 var ogn hjá føroysku tjóðini.”

Sambært viðmerkingunum til lógaruppskotið verður orðingin “ogn hjá føroysku tjóðini” nýtt, tó uttan at siga nakað nærri um, hvat hetta ítøkiliga merkir, meir enn at vísa til, at “livandi tilfeingið í 1977 var ogn hjá føroysku tjóðini”.

Í viðmerkingunum verður m.a. sagt, at uppskotið til lóg um vinnuligan fiskiskap byggir á niðurstøðurnar hjá Bygnaðarnevndini, sum lat frágreiðing sína úr hondum 1. juli 1993.¹⁸ Bygnaðarnevndin verður tó samstundis í lógaruppskotinum endurgivin fyri ikki at hava tikið støðu til spurningin um ognarrættin til fiskiríkidømið undir Føroyum.¹⁹ Fyrivarni verður tikið fyri, at talan her er um endurgeving.

Samanumtikið er sostatt ikki greitt, hvat ítøkiliga liggur í orðingini “ogn Føroya fólks”, lögfrøðiliga sæð. Verandi orðing um “ogn Føroya fólks” kann tí samanumtikið sigast at hava eitt lögfrøðiliga leyst innihald. Talan kann harvið samstundis sigast ikki at vera talan um eina meginreglu lögfrøðiliga sæð.

Viðmerkjast skal, at skal orðingin standa og samstundis siga nakað ítøkiligt lögfrøðiliga sæð, kundi hon t.d. verið broytt til:

“Tilfeingið er landsins ogn og verður umsitið av Føroya landsstýri.”²⁰

¹⁷ Sí løgtingsmál nr. 51/1993.

¹⁸ Sí løgtingsmál nr. 51/1993, Løgtingstíðindi 1993, bls. 284 og 387.

¹⁹ Sí løgtingsmál nr. 51/1993, Løgtingstíðindi 1993, bls. 386.

²⁰ Sí Visjón 2015, “Grundarsteinur: Tilfeingi”, bls. 2.

Líknandi orðing er at finna í uppskotinum til lögtingslóg um fyrisiting av havfeingi frá arbeiðsbólkinum, sum endurskoðaði lögtingslógina um vinnuligan fiskiskap, handað 27. august 2007, sí § 2, stk. 2 í lógaruppskotinum.²¹

1.2. Orðingin “ogn Føroya fólks” aðrastaðni í lögtingslóg um vinnuligan fiskiskap

Verður hugt nærri at orðingini “ogn Føroya fólks” aðrastaðni í lógini, so verður orðingin tengd at útlenskum kapitali gjøgnum viðmerkingarnar til ásetingina um útlenskan kapital í § 7 í lóg um vinnuligan fiskiskap.

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið um útlenskan kapital, t.e. lögtingsmál nr. 120/2006, verður m.a. sagt í almennu viðmerkingunum til lógarásetingina, at

“Støði er tikið í, at livandi tilfeingið í føroyskum sjógvi, og tey rættindi, sum Føroyar við samráðingum hava rokkið, ella eftir altjóða rætti eiga uttan fyri føroyskan sjógv, er ogn Føroya fólks.”

Orðingin í viðmerkingunum til nýggjasta lógaruppskotið um útlensk eigara- og avgerðarviðurskifti er sama orðing sum í lógartekstinum um “ogn Føroya fólks” í § 2, stk. 1, 1. pkt. í lógini.

1.3. Samandráttur

Løgfrøðiligi týðningurin av orðingini “ogn Føroya fólks” er, at støði verður tikið í hesi orðing í sambandi við útlenskan kapital, tó uttan at siga nakað um, hvat hetta ítøkiliga merkir, lögfrøðiliga sæð.

²¹ Nevnast kann, at arbeiðsbólkurin, sum endurskoðaði lögtingslógina um vinnuligan fiskiskap, eisini viðger orðingina, “ogn Føroya fólks”, í kunnandi tilfarinum, bls. 8-9.

2. partur – útlenskur kapitalur og tjóðskaparkrøv í føroyskari fiskivinnu á sjógvi

Føroyar hava sum fleiri aðrar fiskivinnutjóðir lógarásettar avmarkingar í, hvussu nógv útlendingar kunnu eiga í føroyska fiskiflotanum, og hvussu nógv útlendingar kunnu avgera í sambandi við at reka vinnuligan fiskiskap. Í føroyskum fiskivinnuhøpi verða tjóðskaparkrøv sett til ávikavist eigarar, nevnd, skip, manning, antin heilt ella lutvíst, umframt veiðina herundir landingarstað. Nevndu viðurskifti hava ikki øll týðning fyri útskrivan av veiði- og fiskiloyvi.

Útlenskur kapitalpartur skal í hesum uppriti skiljast sum útlenskur eigara- og avgerðarrættur. Hetta uppritið er avmarkað til viðurskiftini rundan um útlenskan eigara- og avgerðarrætt.

2.1. Løgtingslóg um vinnuligan fiskiskap

Løgfrøðiliga grundarlagið fyri útlenskum kapitali í fiskivinnuni í Føroyum eru ásetingarnar um útlenskan eigara- og avgerðarrætt í føroyskari fiskivinnulóggávu, t.e. § 7 í løgtingslóg nr. 28 frá 10. mars 1994 um vinnuligan fiskiskap, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 106 frá 17. august 2009.

Vinnuligur fiskiskapur kann, sambært § 7, stk. 1, 1. pkt., 1. lið í lóg um vinnuligan fiskiskap, bert fara fram við fiskiførurum, sum sambært ognarviðurskiftunum til eina og hvørja tíð eru heimahoyrandi í Føroyum, og sum hava veiðiloyvi eftir § 5, stk. 3, fiskiloyvi eftir § 5, stk. 4, 2. pkt. ella hvørs eigarar hava fingið fiskiloyvi til fyribils ella avmarkað rættindi sambært § 5, stk. 4, 3. pkt.

Fyri at eiga fiskifar undir føroyskum flaggi krevst, sambært § 7, stk. 1, seinasta pkt. í lóg um vinnuligan fiskiskap, at eigararnir eru antin

1. einkultpersónar, einkultpersónar í felagsskapi, sum hefta persónligt, solidariskt og beinleiðis, og sum lúka treytirnar í stk. 2, ella
2. feløg, sum lúka treytirnar í stk. 3.

Treytirnar eru ymiskar alt eftir, um talan er um einkultpersónar, v.m. ella feløg.

2.1.1. Einkultpersónar og einkultpersónar í felagsskapi, sum hefta persónligt, solidariskt og beinleiðis

Treytirnar eru, sambært § 7, stk. 2, at einkultpersónar og einkultpersónar í felagsskapi, sum hefta persónligt, solidariskt og beinleiðis

- skulu hava fast tilknýti til Føroyar,²²
- allir skulu vera skrásettir í fólkayvirlitinum seinastu tvey árin, og
- allir skulu vera fult skattskyldugir í Føroyum.²³

Eru treytirnar loknar, verður viðkomandi roknaður sum føroyingur í føroyskum fiskivinnuhøpi, lögfrøðiliga sæð. Hvat viðvíkur einkultpersónum og einkultpersónum í felagsskapi, sum hefta persónligt, solidariskt og beinleiðis, kunnu útlendingar tí ikki vera eigarar av fiskiførum undir føroyskum flaggi.

Vert er at leggja til merkis, at hóast dentur verður lagdur á í viðmerkingunum til lógaruppskotið, at livandi tilfeingið er ogn hjá føroysku tjóðini,²⁴ so er eingin treyt í lógini um t.d. ríkisborgararætt. Hetta merkir, at ein persónur við útlenskum ríkisborgararætti kann eiga fiskifar undir føroyskum flaggi, um lógarásettu treytirnar annars eru loknar.

2.1.2. Feløg

Treytirnar til eigarar, sum eru skipaðir í felagi, eru, sambært § 7, stk. 3, nr. 1, 1. pkt., at felagið

- skal vera partafelag, smápartafelag, lutafelag ella partsreiðarí og
- skal hava fast tilknýti til Føroyar.

Er talan um partafelag ella smápartafelag, skulu partabrøvini vera navnapartabrøv, sambært § 7, stk. 3, nr. 1, 2. pkt.

Viðvíkjandi kapitali er føroysk fiskivinnulóggáva avmarkað til eginpening, herundir partapening og ábyrgdarpening (hereftir kapitalur). Lógin og viðmerkingarnar til lógina lýsa ikki nærri, nær talan er um ábyrgdarpening. Viðmerkjast skal í hesum sambandi, at lánsfígging er í útgangsstøðinum ikki fevnd av føroyskari fiskivinnulóggávu. Ein ítøkilig meting má gerast.

Viðvíkjandi eigara- og avgerðarrætti tengir føroysk fiskivinnulóggáva eigara-, atkvøðu- og avgerðarrætt saman sambært § 7, stk. 3, nr. 2, 1. pkt. Ein ítøkilig meting má gerast. Útgangsstøðið verður tikið í formalitetinum. Realiteturin kann tó verða avgerandi.

Viðvíkjandi útlenskum kapitali er treytin, at í minsta lagi 2/3 av eigara-, atkvøðu- og avgerðarrættinum er føroyskur. Hetta skal skiljast soleiðis, at

- Eigararnir av í minsta lagi 2/3 av kapitalinum, sum somuleiðis eiga í minsta lagi 2/3 av atkvøðu- og avgerðarrættinum í felagnum, skulu lúka treytirnar í stk. 2²⁵,

²² Viðvíkjandi treytini um fast tilknýti, so eru serligu viðmerkingarnar m.a. soljóðandi: "Hugtakið fast tilknýti er tengt at, um viðkomandi persónur má metast at hava hønðusáhugamál síni í Føroyum. T.d. um hann búleikast í Føroyum, um hansara inntøkugrundarlag stavar úr Føroyum, og um húski hansara búleikast í Føroyum. Fasta tilknýtið kemur til sjóndar við ymsum gerðum, ið benda á, at ætlanin er at hava heimstað í Føroyum, t.d. við at seta búgv við familju og keypa hús ella onnur tiltøk, ið greitt geva ábending um, at ætlanin er at fáa fast tilknýti til Føroyar."

²³ Nevndu viðurskipti vera at rokna frá tí, at málsviðgerðin í slíkum máli byrjar, sambært serligu viðmerkingunum til stk. 2.

²⁴ T.e. lógtingsmál nr. 51/1993.

²⁵ Sjá pkt. 2.3.1 um treytir til einkultpersónar og einkultpersónar í felagsskapi, sum hefta persónligt, solidariskt og beinleiðis

- Føroyska nevndarumboðanin skal í minsta lagi vera 2/3 av nevndini og lúka treytirnar í stk. 2²⁶, og
- Skal felagið luta út vinningsbýti, skal føroyski parturin í minsta lagi fáa útlutað 2/3.

Er talan um koncernir o.t., verður hugt at øllum eigaraskaranum, og um hesin lýkur treytirnar í stk. 2, og um myndin er tann, at treytirnar í stk. 2 eru loknar. Leitað verður aftur til teir líkamligu persónarnar, sum eru við í slíkum felagsligum bygnaði (selskabs konstruktion).

Um stovnar, grunnar, feløg ella vinnufeløg eru luttakarar í partsreiðarií ella í øðrum vinnufeløgum, má hvør einstakur luttakari lúka treytirnar, fyrri at vera mettur sum føroyskur eigari.²⁷

Lógarteksturin ger ikki mun á t.d. feløgum, sum eru skrásett á virðisbrævamarknaði og ikki. Treytirnar eru sostatt í prinsippinum tær somu, uttan mun til skráseting á virðisbrævamarknaði.

Hvat viðvíkur útlenskum feløgum, so merkir hetta, at útlensk feløg kunnu beinleiðis ella óbeinleiðis hava 1/3 eigara- og avgerðarrætt í føroyskum fiskiførum. Útlenskir persónar kunnu óbeinleiðis hava 1/3 eigara- og avgerðarrætt í føroyskum fiskiførum.

Serligt viðvíkjandi útlenskum eigaraskapi í føroyskum fiskifari og broytingum í ognarviðurskiftunum er góðkenningar- og fráboðanarskylda og fylgjur, um útlendingar fara upp um markið 1/3, at veiðiloyvið fellur burtur, sambært § 7, stk. 3, nr. 3, sbr. tó stk. 8.²⁸

Eru treytirnar í lógini ikki loknar, verður heimildin í § 7, stk. 8 í lógini vanliga nýtt. Treyt verður sett um, at viðurskiftini koma í rættlag innan ávísa tíðarfreist sambært § 7, stk. 8. Freistin er vanliga 2 mánaðir og kann verða longd, um felagið ítøkiliga kann vísa á, at gongd er í málinum, herundir at viðurskiftini væntandi koma í rættlag. Í serligu viðmerkingunum kann talan t.d. vera um partaeigara, sum hevur selt síni partabrøv, og at treytirnar um eigaraviðurskiftini í § 7 harvið ikki eru loknar.²⁹ Koma viðurskiftini ikki í rættlag, fellur veiðiloyvið burtur.³⁰

Viðmerkjast skal, at upprunaliga lógaruppskotið til § 7 í lóg um vinnuligan fiskiskap sipaði til skipaskrásetingarlógina, t.e. lógtingslóg nr. 9 frá 5. mars 1970 um skráseting av skipum, sum seinast broytt við lógtingslóg nr. 24 frá 12. apríl 2006. Fiskivinnulóggávan er tó í dag meira umfatandi í kriterium enn skipaskrásetingarlóggávan, tá tað kemur til tulkingina av, hvat ein føroyingur er.

²⁶ Sí pkt. 2.3.1 um treytir til einkultpersónar og einkultpersónar í felagsskapi, sum hefta persónligt, solidariskt og beinleiðis

²⁷ Sí serligu viðmerkingarnar til stk. 3.

²⁸ Sí serligu viðmerkingarnar til stk. 4.

²⁹ Sí serligu viðmerkingarnar til stk. 8.

³⁰ Sí serligu viðmerkingarnar til stk. 8.

2.1.3. Eftirkanning

Eftirkanning av eigara- og avgerðarviðurskiftum, sambært § 7, fer vanliga fram aftaná, at tilsøgn er givin sambært einari av ásetingunum í § 8, stk. 1-4 í lóg um vinnuligan fiskiskap, ella aftaná, at fiskiloyvi er útskrivað. Heimild er ikki fyri at nokta at útskriva fiskiloyvi, um eftirkanningin ikki er farin fram. Lógin verður eisini praktiserað soleiðis.

Í sambandi við eftirkanning av útlenskum kapitali í føroyskari fiskivinnu skilir lógin um vinnuligan fiskiskap millum einkultpersónar v.m. og feløg.

Lógarheimildin er § 7, stk. 4 í lóg um vinnuligan fiskiskap, og er avmarkað til viðgerð av málum, sum metast at koma undir treytirnar í § 7, stk. 3, nr. 2 og 3. Mótsetningsvís fevnir heimildin at krevja inn skjøl sostatt ikki um viðgerð av málum, sum metast at koma undir treytirnar í t.d. stk. 2, t.e. einkultpersónar og einkultpersónar í felagsskapi, sum hefta persónligt, solidariskt og beinleiðis. Hvat viðvíkur einkultpersónum v.m., so hevur Fiskimálaráðið sostatt ikki heimild í lóg um vinnuligan fiskiskap at krevja upplýsingar inn. Hetta er uttan mun til, um eigararnir eru útlendingar ella føroyingar.

Í sambandi við eftirkanning av feløgum við útlenskum kapitali, so hevur landsstýrismaðurin heimild í § 7, stk. 4 í lógini at krevja upplýsingar og váttanir frá nevndarlimum, stjórn, eigarum, ráðgevu, fíggingarstovnum v.m.³¹

Í sambandi við eftirkanning biður Fiskimálaráðið vanliga um útfyllan og undirskrivning av einum standardformulari. Fiskimálaráðið eftirkannar mál við útlenskum kapitali við støði í hesum formulari og biður um neyðugt um fleiri skjøl.

Viðvíkjandi útflyggjanarskyldu, so er eingin áseting í lógini um vinnuligan fiskiskap um skyldu at útflyggja upplýsingar og váttanir, sum biðið verður um við heimild í § 7, stk. 4 í lógini.

Undantøk og skiftisreglur eru í § 7, stk. 5-7 í lógini. Hesi verða ikki nærri viðgjørd her.

2.1.4. Aktivitetskrav

Føroysk fiskivinnulóggáva inniheldur aktivitetskrav til nýtsluna av fiskidøgum og kvotum, t.e. sonevnda 60%-reglan í § 14, stk. 1 og § 15, stk. 1 í lóg um vinnuligan fiskiskap.

Aktivitetskravið er tó uttan týðning í mun til at fáa útskrivað veiði- og fiskiloyvi.

³¹ Landsstýrismaðurin kann somuleiðis krevja góðkenda føroyska týðing av hesum skjølum. Umsøkjarin ber útreiðslurnar av hesi týðing Sí serligu viðmerkingarnar til stk. 4.

2.1.5. Grundgevingar v.m.

Við lögtingslóg nr. 28 frá 10. mars 1994 varð samtykt, at

"av eigarunum skulu í minsta lagi meirilutin lúka treytirnar í stk. 2". (egin undirstriking).³²

Verður hugt at søguni aftan fyri lógarásetingina um útlendskan kapital, t.e. § 7 í lóg um vinnuligan fiskiskap, so varð upprunaliga skotið upp,³³ at

"ognararnir skulu eiga í minsta lagi 2/3 av ognarpeninginum og lúka treytirnar í stk. 2." (egin undirstriking).³⁴

Grundgevingin fyri treytunum viðvíkjandi útlenskum kapitali í føroyskari fiskivinnulóggávu var upprunaliga, at dentur verður lagdur á, at livandi tilfeingið er ogn hjá føroysku tjóðini. Tí var kravt, at ognarar av fiskiførum hava mest móguligt tilknýti til Føroyar.

Orðingin "ogn hjá føroysku tjóðini" í § 7 er sama orðing sum í viðmerkingunum til § 2 um "ogn Føroya fólks", har "ogn hjá føroysku tjóðini" eisini verður nevnt í viðmerkingunum, tó uttan at nevna nærri, hvat hetta ítøkiliga merkir lögfrøðiliga sæð.

Grundarlagið undir sjálvum meiriluta- og/ella 2/3-kravinum verður ikki beinleiðis lýst í viðmerkingunum til greinina.

Í viðmerkingunum til greinina verður tó sipað til reglurnar fyri at skráseta skip í Føroyum, t.e. lögtingslóg nr. 9 frá 5 mars 1970 um skráseting av skipum, sum broytt við lögtingslóg nr. 79 frá 10. mars 1992.³⁵ Talan er um ávikavist, nær eitt skip kann metast sum føroyskt og sigla undir føroyskum flaggi. Treytin er, at eigarin má vera føroyskur. Í hesum samanhangi verður m.a. sipað til 2/3-kravið í eigaraskara og nevndum.

Tað stendur tó ikki beinleiðis, at 2/3-kravið í ásetingini fyri útlenskum kapitali í føroyskari fiskivinnu tekur stóði í 2/3-kravinum í føroyskari skipaskrásetingarlóggávu.

"Meirilutin" var galdandi til 1996, tá kravið varð broytt til "2/3 av ognarpeninginum", sambært lögtingslóg nr. 50 frá 20. mai 1996.

Í serligu viðmerkingunum til greinina í lógaruppskotinum, t.e. lögtingsmál nr. 96/1995, verður sagt, at

"Uppskotið hevur verið lagt fram fyrr av landsstýrinum og hevur sum endamál at tryggja, at ikki ov stórir partur av føroyska tilfeinginum endar á útlenskum hondum, tí verður mælt til at herða reglurnar um ognarviðurskiftini."

Endamálið við at broyta ásetingarnar um útlensk ognarviðurskifti er sostatt, at ikki ov stórir partur av føroyska tilfeinginum endar á útlenskum hondum. Víst verður til uppskotið, sum hevur verið lagt fram fyrr av landsstýrinum. Framvegis er eingin beinleiðis grundgeving fyri 2/3-kravinum í sjálvum sær.

³² Sí § 7, stk. 3, nr. 2 í lögtingslóg nr. 28 frá 10. mars 1994 um vinnuligan fiskiskap.

³³ Sí lögtingsmál nr. 51/1993.

³⁴ Sí lögtingsmál nr. 51/1993, Løgtingstíðininid 1993, bls. 391.

³⁵ Lógin er broytt trýggjar ferðir síðan 1992, t.e. við lögtingslóg nr. 75 frá 23. mei 1997, við lögtingslóg nr. 24 frá 12. apríl 2006, og við lögtingslóg nr. 75 frá 25. mai 2009.

Við lögtingslóg nr. 84 frá 6. juni 1997 verður atkvøðurrætturin tikin við í orðingina til § 7, stk. 3, nr. 2, sum verður broytt til

"Eigararnir av í minsta lagi 2/3 av ognarpeninginum, sum somuleiðis eiga í minsta lagi 2/3 av atkvøðurrættinum í felagnum, skulu lúka treytirnar í stk. 2."

Í serligu viðmerkingunum til lógaruppskotið, lögtingsmál nr. 78/1996, stendur m.a., at

"...Reglurnar um ognarviðurskifti mugu verða galdandi til eina og hvørja tíð til tess at tryggja, at avgerðarrætturin altíð er á føroyskum hondum.", og

"Her verður skotið upp, at tað skulu vera tveir triðingar av tí partinum av ognarpeninginum, sum hevur avgerðarrættin í felagnum, sum skulu líka treytirnar í stk. 2. Verandi krav er, at tveir triðingar av ognarpeninginum skal vera á føroyskum hondum. Við uppbyti av partapeningi í ymisk sløg av partapeningi ber tí útlendingum væl til at fáa allan avgerðarrættin í feløgum, sum reka fiskifør undir føroyskum flaggi. Sambært § 2 er alt livandi tilfeingið á føroysku landleiðunum og tey rættindi, føroyska heimastýrið við samráðingum hevur rokkið ella eftir altjóða rætti eigur uttan fyri føroysku landleiðirnar ogn Føroya fólks. Broytingin verður skotin upp fyri at forða fyri, at útlendingar keypa seg inn í føroysk feløg, og á tann hátt fáa ræði á tí tilfeingi, sum er ásett í § 2 er ogn Føroya fólks."

Í hesum sambandi verður beinleiðis víst til § 2 í lógini um "ogn Føroya fólks". Orðingin "ogn Føroya fólks" verður sostatt tengd at útlenskum kapitalparti í føroysku fiskivinnuni.

Við lögtingslóg nr. 62 frá 10. mai 2000 verður m.a. avgerðarrætturin eisini tikin við í ásetingina í § 7, stk. 3, nr. 2, sum tá verður broytt til:

"Eigararnir av í minsta lagi 2/3 av eginpeninginum herundir partapeninginum, umframt ábyrgdarpeninginum, sum somuleiðis eiga í minsta lagi 2/3 av atkvøðurrættinum og avgerðarrættinum í felagnum, skulu lúka treytirnar í stk. 2."

Sum nakað nýtt verður stk. 6 sett inn um at meta um íløguførleika hjá eigara av fiskifari.

Galdandi orðing kom við lögtingslóg nr. 68 frá 7. juni 2007 um broyting í lögtingslóg um vinnuligan fiskiskap:

"Eigararnir av í minsta lagi 2/3 av eginpeninginum, herundir parta-peninginum, umframt ábyrgdar-peninginum, sum somuleiðis eiga í minsta lagi 2/3 av atkvøðurrættinum og avgerðarrættinum í felagnum, skulu lúka treytirnar í stk. 2. Føroyska nevndarumboðanin skal í minsta lagi vera 2/3 av nevndini og lúka treytirnar í stk. 2. Skal felagið luta út vinningsbýti, skal føroyski parturin í minsta lagi fáa útlutað 2/3."

Treytirnar um íløguførleika verða strikaðar.

Í almennu viðmerkingunum til lógaruppskotið, t.e. lögtingsmál nr. 120/2006, stendur m.a., at

"Støði er tikið í, at livandi tilfeingið í føroyskum sjógvi, og tey rættindi, sum Føroyar við samráðingum hava rokkið, ella eftir altjóða rætti eiga uttan fyri føroyskan sjógv, er ogn Føroya fólks.", og

"Galdandi ásetingar í § 7 í lógini um vinnuligan fiskiskap verða mettar at vera ov ógreiðar og harvið ikki eignaðar at røkka endamálinum við ásetingunum, nevnliga at tryggja, at fiskirættindini eru undir føroyskum ræði.

...

Fyri at tryggja, at fiskirættindini framhaldandi verða undir føroyskum ræði, er hinvegin heldur neyðugt at herða treytirnar í sjálvari lógini um vinnuligan fiskiskap til føroyska og útlendska partin við ásetingini um kravda nevndarumboðan og áseting um vinningsbýti.

Tað, sum Fiskimálaráðið skal tryggja, er, at minst 2/3 av áhugamálunum, sum standa fyri eini ætlan, eru føroysk, og at føroyski eigarin veruliga hefur 2/3 av avgerðarrættinum í felagnum. Tí verður sett krav um, at minst 2/3 av nevndarumboðunum skulu vera føroysk, og at føroysku eigararnir skulu fáa minst 2/3 av útlutaðum vinningsbýti. Nevndarumboðan og útlutan av vinningsbýti vísa eina rættari mynd av, hvør hefur avgerðarrættin í felagnum, og tí verða hesar treytir mettar rættari sum amboð til at tryggja, at fiskirættindini eru og verða undir føroyskum ræði..."

Í serligu viðmerkingunum verður m.a. sagt, at

"Dentur verður lagdur á, at livandi tilfeingið er ogn Føroya fólks. Tað verður tí kravt, at eigarar av fiskiførum, sum eru teir, sum kunnu hava fiskirættindi, hava mest møguligt tilknýti til Føroyar. Tó verður í greinini givin møguleiki fyri, at útlendskir íleggjarar koma inn í føroysku fiskivinnuna. Sum so má tað metast positivt, at gjørligt er hjá útlenskum kapitali at koma inn í føroysku fiskivinnuna, men vansin er, at tilfeingið, sum vinnan er grundað á, endar á útlenskum hondum. Við ásetingini í § 7 verður hædd tikin fyri hesum báðum viðurskiftum, og verður mettt, at reglurnar eru nøktandi fyri at tryggja, at rættindini framhaldandi eru undir føroyskum ræði."

Heldur ikki í hesum viðmerkingunum verður grundarlagið undir 2/3-kravinum nærri lýst.

Orðingin um, at "eigarar av fiskiførum, sum eru teir, sum kunnu hava fiskirættindi, hava mest møguligt tilknýti til Føroyar", er á leið tann sama sum í upprunaliga lógaruppskotinum um, at

"Dentur verður lagdur á, at livandi tilfeingið er ogn hjá føroysku tjóðini. Tað verður tí kravt, at ognarar av fiskiførum, sum eru teir, sum kunnu hava kvoturættindi, hava mest møguligt tilknýti til Føroyar."

Orðingarnar um, at livandi tilfeingið er "ogn Føroya fólks" og "ogn hjá føroysku tjóðini" verða sostatt samanumtikið beinleiðis nýttar sum grundgevingar fyri at krevja, at eigarar av fiskiførum hava mest møguligt tilknýti til Føroyar. Hereftir verður sipað til skipaskrásetingarlógina um 2/3-krøv, og so verður samsvarandi 2/3-krav sett í føroyska fiskivinnulóggávu um útlenskan kapital. Ógreitt er, hvør ítøkiliga bakgrundin er fyri 2/3-kravinum, sum upprunaliga var meiriluta-krav.

Endamálið við ásetingini um útlendskan kapital er at tryggja, at fiskirættindini eru undir føroyskum ræði. Til hetta er at siga, at hvat viðvíkur útskrivan av fiskiloyvum, so er talan um ein veiði- og nýtslurætt sambært § 5, stk. 4 í lógini. Sí eisini viðmerkingarnar í løgtingsmáli nr. 51/1993.

Í sambandi við útlenskar íleggjarar verður víst á "vansan", at tilfeingið, sum vinnan er grundað á, endar á útlenskum hondum.³⁶ Útlenskir íleggjarar verða við øðrum orðum beinleiðis tengdir at vansanum fyri, at tilfeingið endar á útlenskum hondum. Til hetta er at siga, at ógreitt er, hvønn vansa talan er um. Í fyrra lagi er eftir galdandi lóggávu talan um ein nýtslurætt til føroyska tilfeingið, ikki til tilfeingi í sjálvum sær. Tilfeingið kann tí í sjálvum sær ikki enda á útlenskum hondum. Støddin á útlenskum íleggjarum er tí í sjálvum sær uttan týdning. Løgtingið kann til eina og hvørja tíð regulera krøvini til útlenskar íleggjarar, herundir stødd á eigara- og avgerðarrætti, hvat slag av kapitali talan er um, hvør avgerðarrættur talan er um o.s.fr. Spurningurin er, um talan er um ognartøku, og/ella um endurgjaldskrøv eftirfylgjandi kunnu verða reist. Hesi viðurskipti verða ikki nærri lýst her.

Løgtingið kann við øðrum orðum samanumtikið broyta ásetingarnar í § 7 uttan mun til orðingina "ogn Føroya fólks".

³⁶ Sí løgtingsmál nr. 120/2006.

2.2. Skipaskrásetingarlógin

Tjóðskaparkrøv í sambandi við skráseting av skipum verða regulerað í skipaskrásetingarlógin, t.e. løgtingslóg nr. 9 frá 5. mars 1970 um skráseting av skipum, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 75 frá 25. mai 2009.

Fyri at skip skal kunna metast sum føroyskt og sigla undir føroyskum flaggi, má eigarin vera føroyskur sambært § 1, stk. 1, 1. pkt. í skipaskrásetingarlógin.

Sambært § 1, stk. 1, 2. pkt. verður sum føroyskur eigari mettur:

- a. Føroyingar
- b. Føroyskir landsstovnar og kommunur
- c. Stovnanargrunnar og feløg, har bara føroyingar eru í leiðsluni
- d. Partsreiðarí, har føroyingar eiga í minsta lagi tveir triðingar og har fyrisitandi reiðarin er føroyingur
- e. Partafeløg og onnur vinnufeløg við avmarkaðari ábyrgd, sum hava valt eina nevnd, tá í minsta lagi tveir triðingar av hesari eru føroyingar
- f. Onnur vinnufeløg, har í minsta lagi tveir triðingar eru føroyingar

Um stovnanargrunnar, feløg ella vinnufeløg eru luttakarar í partsreiðarínum ella í tveimum í litra f. nevndu vinnufeløgum, má hvør einstakur luttakari lúka treytirnar fyri at verða mettur sum føroyskur eigari. Sí § 1, stk. 3 í skipaskrásetingarlógin.

Viðvíkjandi hugtakinum "føroyingar" í § 1, stk. 2 kann talan vera um likamligar og lögfrøðiligar persónar. Er viðkomandi eigari likamligur persónur, so skal viðkomandi hava bústað í Føroyum sambært Landsfólkayvirlitinum. Viðvíkjandi partafeløgum og øðrum vinnufeløgum við avmarkaðari ábyrgd, verður treytin um tveir triðingar av nevndini eru føroyingar praktiserað sum, at tveir triðingar av nevndarlimunum sambært tekningarúrskriftini hava bústað í Føroyum.³⁷

³⁷ Víst verður til telefonsamrøðu við Føroya Skipaskráseting, Sunneva Davidsen og Randarsól Mohr, tann 14. desember 2009. Tekningarúrskriftin skal vera í mesta lagi 3 mánaðir gomul. Undantøk kunnu gerast til skráseting av skipi eftir § 1, stk. 2 og stk. 3 í skipaskrásetingarlógin. Talan skal tá vera um serstøk føri, sambært § 1, stk. 1, 2. pkt., og/ella likamligan ella lögfrøðiligan persón, sum er fevndur av Hoyvíkssáttmálanum v.m., sambært § 1a í skipaskrásetingarlógin.

2.3. Manningarviðurskifti³⁸

2.3.1. Manningarlógin

Manningarlógin, t.e. lögtingslóg nr. 63 frá 3. juli 1998 um manning av skipum, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 31 frá 19. mai 2008, regulerar førleikakrøv til ávísar positióinir umborð á føroyskt skrásettum skipum. Krav um føroysk sjóvinnubrøv verður sett til hesar positióinir.

Positióinirnar umborð, sum eru nevndar í § 5, stk. 1, skulu hava føroysk sjóvinnubrøv, t.e. skiparar, brúgva- og maskinyvirmenn.

Øll kunnu søkja um føroyskt sjóvinnubræv. Krøv verða sett til førleika. Fyri at fáa føroyskt sjóvinnubræv skulu treytirnar vera loknar í kunngerð nr. 50 frá 12. mai 1999 um sjóvinnubrøv og útbúgvingarkrøv til sjófólk, sum seinast broytt við kunngerð nr. 102 frá 20. desember 2002. Í hesum sambandi skal leggjast afturat, at trupult er at fáa føroyskt sjóvinnubræv, um man ikki hevur føroyska útbúgving. Útbúgvingin, sum liggur aftanfyri, skal í hvussu er lúka somu krøv, sum sett verða til føroysku útbúgvingina, og hetta er ein longri process. Hetta tí tað er trupult at samanlíkna útbúgvingarnar, serliga um útbúgvingin er tikin í landi, sum ikki hevur somu útbúgvingarskipan, sum vit hava o.s.fr.

Tjóðskaparkrav verður sett til skiparan, sum skal hava føroyskan heimarætt sambært § 11, stk. 2 í manningarlógini. Hetta er ikki galdandi fyri hini sjóvinnubrøvini.

Viðvíkjandi skipskokkum krevst føroyskt sjóvinnubræv í teimum førum, har kokkur krevst.

Eingi krøv eru til dekkarar viðvíkjandi sjóvinnubrøvum.

Viðmerkjast skal, at á skipum, sum eru skrásett í FAS, verða ikki kravd føroysk sjóvinnubrøv, men sjóvinnubrøv við STCW-átekning frá Skipaeftirlitinum sambært § 5, stk. 4 í manningarlógini.

2.3.2. Mynstringarlógin

Hvat viðvíkur mynstring á føroyskum skipum eru ásetingarnar í mynstringarlógini galdandi, t.e. lögtingslóg nr. 67 frá 9. juni 1988 um mynstring, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 92 frá 13. juni 1995.

Mynstringarlógin setir eingi tjóðskaparkrøv sum so.

Mynstring og onnur viðurskifti í hesum sambandi eru uttan týdning í mun til útskrivan av veiði- og fiskiloyvum sambært lóg um vinnuligan fiskiskap.

³⁸ Víst verður til telefonsamrøðu við Skipaeftirlitið, Birta Sandberg Samuelsen, lögfrøðingur, tann 14. desember 2009.

2.3.3. Sjómannalógin

Sjómannalógin regulerar arbeiðsviðurskifti hjá sjófólki.³⁹

Siglingarbók kann bert útflyggjast persóni, sum hevur føroyskan heimarætt v.m. sambært § 4, stk. 1, nr. 1 í kunngerð nr. 114 frá 7. september 2009 um siglingarbøkur.

Siglingarbók kann tó í serligum føri útflyggjast persóni, sum siglir við føroyskt skrásettum skipum, og sum ikki hevur føroyskan heimarætt, t.d. um so er, at heimlandið ikki útgevur siglingarbøkur sambært § 4, stk. 3 í kunngerðini um siglingarbøkur.

Manningar-, mynstringar- og sjómannalógin eru tó uttan týdning fyri at fáa útskrivað veiði- og fiskiloyvi.

³⁹ Víst verður til løgtingslóg nr. 4 frá 15. januar 1988 um sjómenn, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 32 frá 28. apríl 2009

2.4. Landingarviðurskipti

Ásetingar um landingar uttanlands eru sambært

1. § 19 í lóg um vinnuligan fiskiskap um landingar uttanlands, og
2. kunngerð nr. 95 frá 27. juni 2005 um treytir fyri avreiðing í Føroyum og uttanlands, sum seinast broytt við kunngerð nr. 18 frá 22. mars 2006.

2.4.1. Landingar uttanlands

Lógarásett mörk eru í sambandi við, hvussu nógv fiskifør undir føroyskum flaggi kunnu landa uttanlands sambært § 19 í lóg um vinnuligan fiskiskap.

Verður farið uppum lógarásetta markið, eru fylgjurnar, at tal av nýttum fiskidøgum ella nýtlan av egnari árskvotu skal hækkast við einum ávísimum %-parti, ella at ávíst avgjald verður kravt.

2.4.2. Treytir fyri avreiðing uttanlands v.m.

Kunngerð nr. 95 frá 27. juni 2005 um treytir fyri avreiðing í Føroyum og uttanlands, sum seinast broytt við kunngerð nr. 18 frá 22. mars 2006, fevnir sambært § 1, stk. 1 um avreiðingar av allari veiði, sbr. tó stk. 2, sum er veidd í føroyskum og/ella íslenskum sjóøki við fiskiførum, sum eru skrásett í Føroyum. Hevur fiskifar á sama túri veitt í føroyskum og/ella íslenskum sjóøki, og í øðrum sjóøki, kemur øll veiðan undir ásetingarnar í hesi kunngerð.

Sambært § 1, stk. 2 í kunngerðini fevna ásetingarnar ikki um fiskasløgini lodnu, sild, makrel, rossamakrel og svartkjaft.

Útgangsstøðið er, sambært § 2, stk. 1, at øll veiða, sum kemur undir ásetingarnar í § 1, skal avreiðast um eina innvígarskipan í Føroyum, sum er góðkend av Fiskiveiðieftirlitinum.

Undantakið er, sambært § 4, stk. 1, at hóast ásetingina í § 2 er loyvt teimum í § 1 tilskilaðu fiskiførum at avreiða uttanlands upp til 25% av samlaðu veiðini, uppgjørt 4. hvønn mánað.

Undantak til undantakið er, sambært § 4, stk. 2, at hóast ásetingina í § 2 og § 4, stk. 1 er loyvt fiskiførum, sum á einum túri bert hava verið á beinleiðis veiði eftir stinglaksi, langasporli og blálongu sambært kunngerð nr. 117 frá 14. november 2005 at avreiða beinleiðis uttanlands, uttan at avreiðingarnøgðin kemur undir avmarkingarnar ásettar í § 4, stk. 1.

Lógarásettu mörkini, fylgjurnar og treytirnar í kunngerðini í sambandi við landingar uttanlands eru tó uttan týðning í mun til at fáa útskrivað veiði- og fiskiloyvi.

2.5. Samandráttur

Í § 2 í lóg um vinnuligan fiskiskap stendur orðingin "ogn Føroya fólks". Ógreitt er, hvat liggur í orðingini lögfrøðiliga sæð. Orðingin hevur eitt leyst innihald í lögfrøðiligum høpi og er uttan sjálvstøðugan lögfrøðiligan týdning. Týdning í mun til ásetingar aðrastaðni í lógini er tó, at § 7 í lóg um vinnuligan fiskiskap um útlendskan kapital tekur støði í hesi orðing.

Í § 7 í lóg um vinnuligan fiskiskap verða føroyingar sum eigarar í ávísan mun givnir framíhjárætt til at eiga føroysk fiskiskip og reka vinnuligan fiskiskap. Grundarlagið undir lógarásetingini er, at livandi tilfeingið er "ogn Føroya fólks" og "ogn hjá føroysku tjóðini". Endamálið við lógarásetingini er at tryggja, at "tilfeingið framhaldandi verður undir føroyskum ræði", og at "tilfeingið ikki endar á útlenskum hondum". Hvat viðvíkur feløgum verður loyvt 1/3 útlenskum kapitalparti. Orsøkin til hesar orðingar og treytir er óviss. Løgtingið hevur lóggávumyndugleikan á hesum øki. Í seinasta enda er tað tí Løgtingið, sum hevur ræðisrættin yvir livandi tilfeinginum í føroyskum sjógvi. Føroyska tilfeingið kann tí ikki enda á útlenskum hondum, so leingi Løgtingið hevur lóggávumyndugleikan á hesum øki.

Føroya Løgting kann samanumtikið regulera føroyska lóggávu, herundir krøvini til útlenskar íleggjarar í føroyskari fiskivinnu á sjógvi óheft av orðingini "ogn Føroya fólks", lögfrøðiliga sæð. Spurningurin er, hvørjar fylgjur hetta kann fáa, s.s. í endurgjaldshøpi. Hesin spurningurin verður ikki nærri viðgjørður í hesi frágreiðing.

Aðrar protektionistiskar ásetingar eru í føroyskari lóggávu, hvat viðvíkur føroyskum fiskiskipum, tó uttan at hetta hevur beinleiðis týdning fyri at fáa útskrivað/varðveita veiði- og fiskirættindi. Talan er um lógarásetingar í sambandi við manningar- og landingarviðurskifti v.m.

3. partur – útlenskur kapitalur í føroyskari fiskivinnu á sjógvi sum búskaparligt fyrbrigdi

Við støði í omanfyrirstandandi er orðingin “ogn Føroya fólks”, lögfrøðiliga sæð, ikki tengd at ásetingini um útlenskan kapital. Verður eitt størri lutfall loyvt í útlenskum eigara- og avgerðarrætti enn verandi, er hetta av somu orsökuttan týðning fyri orðingina “ogn Føroya fólks” í sjálvum sær.

Við hesi niðurstøðu er tað tí áhugavert at kanna eftir, hvat í staðin liggur í niðanfyrirstandandi orðing úr lógini um vinnuligan fiskiskap:

“Livandi tilfeingið á føroysku landleiðunum og tey rættindi, føroyska heimastýrið við samráðingum hevur rokkið ella eftir altjóða rætti eiguruttan fyri føroysku landleiðirnar, eru ogn Føroya fólks.”

Somuleiðis verður roynt at gera eina greining av verandi forðingum í føroyskari fiskivinnulóggávu.

Hesin kapittul byggir í stóran mun á frágreiðingina “Review of Fisheries in OECD Countries”⁴⁰. Í hesi frágreiðing frá 2009 verður ein greining av útlenskum íløgum í fiskivinnuni í OECD londum gjørd. Her verður staðfest, at tær forðingarnar fyri útlenskum íløgum, sum eru minkaðar munandi seinastu ártíggjuni – ikki eru farnar fram í fiskivinnuni. Royndirnar frá øðrum vinnum vísa, at tað kunnu vera stórir fyrimunir við at minka um forðingarnar. Treytin fyri, at tað verða fyrimunir heldur enn vansar er tó, at bygnaðarligu skipanirnar rundan um vinnuna eru væl skipaðar.

3.1. Hugtakið “útlenskur íløgukapitalur”

Sum nevnt í parti 2.1.2. kunnu útlendingar í mesta lagi hava 1/3 av eigara- og avgerðarrættinum í føroyskum fiskiførnum. Her verður hugsað um partapening og ábyrgdarpening. OECD hevur hesa definitión av útlenskum íløgukapitali:

“Foreign Direct Investment (FDI) is defined as an activity in which an investor resident in one country obtains a lasting interest in, and an influence in the management of, an entity in another country”

Her verður sostatt ikki gjørdur munur á, um tað er partapeningur, ábyrgdarpeningur ella annar kapitalur, sum hevur áhuga og ávirkan á, hvussu felagið verður rikið. Hetta sæst aftur í orðingini í lógini um vinnuligan fiskiskap, har tað bæði eru krøv til útlenskan kapital (eginpening og ábyrgdarpening) og atkvøðu og avgerðarrætt. Hesar orðingar seta stór krøv til myndugleikan, og ró hevur verið fram undir (sí mál nummar 7.13.20060007 hjá landsstýrismálanevndini) at føroyski myndugleikin ikki umsitur lógina eftir krøvunum til avgerðarrættin. Niðurstøðan var í hesum máli, at samband var millum avgerðarrætt og egin- og ábyrgdarpening.

⁴⁰ OECD (2009): “Review of Fisheries in OECD Countries – Policies and Summary Statistics 2008”, <http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/browseit/5309021E.PDF>

3.2. Avmarkingar fyri útlendskum kapitali í føroyskum fiskiførum

Sum greitt er frá omanfyri, eru nógvar forðingar í føroysku fiskivinnuni. Her verður gjørd ein roynd at lýsa tær forðingar sum avmarka útlendskan kapital. Um hugt verður eftir avmarkingum í Føroyum og í øðrum londum, kunnu hesar avmarkingar í høvuðsheitum bólkast í:

- Avmarkingar í eginpeningi
- Búskaparligt tilknýti, høvuðskontór og manning
- Tilfeingiskapitalurin trokar útlenska kapitalin burtur

3.2.1. Avmarkingar í eginpeningi

Avmarkingar í eginpeningi er mest eyðsýnda avmarkingin fyri útlendskan kapital. Hetta kunnu vera avmarkingar í, hvussu nógv útlendingar kunnu eiga í fiskiførum (sum í Føroyum), ella tað kunnu vera avmarkingar í, hvussu stórur partur av kvotunum, útlenskur íleggjari kann ráða yvir.

3.2.2. Búskaparligt tilknýti, høvuðskontór, manning o.a.

Avmarkingar, s.s. búskaparligt tilknýti, krøv til høvuðskontór, manning, o.a., kunnu ofta vísa seg at ávirka útlensku íløgurnar eins nógv og avmarkingar í eginpeningi.

Fleiri lond seta krøv til, at útlensku íleggjararnir skulu vísa á búskaparligt tilknýti til landið (sokallað "genuine economic link"). Hetta er fyri at tryggja, at fiskivinnan gevur eitt búskaparligt avkast til vertslandið, hóast útlendingar eiga og reka skipini. Tað er eitt sindur trupult neyvt at siga, hvat búskaparligt tilknýti merkir, men tað kann til dømis vera:

- Krøv um, at fiskurin skal landast í vertslandinum
- Krøv um, at manningin heilt ella partvíst skal vera úr vertslandinum
- Krøv um at bunkra í vertslandinum
- Onnur krøv, sum á ein ella annan hátt koma føroyingum til gagns

Nógv lond hava eisini treytir um, at høvuðssætið hjá felagnum, ið eigur fiskifarið, skal liggja í vertslandinum, um so er, at útlenskur kapitalur er í felagnum.

Aftur onnur lond hava serstøk krøv til manningarnar. Hetta kunnu t.d. vera krøv um, at yvirmenn skulu vera frá vertslandinum, ella at manningin skal hava eina serliga útbúgving frá vertslandinum.

3.2.3. Tilfeingiskapitalurin trokar annan kapital burtur⁴¹

Kapitalur er ein fortreyt fyri vøkstri. Nógv ymisk sløg av kapitali finnast í búskapinum. Millum annað: Realkapitalur, humankapitalur, finanskapitalur, útlenskur kapitalur, samfelagskapitalur og tilfeingiskapitalur. Tilfeingiskapitalur kann t.d. vera oljugrunnar, vatn (til vatnkraft) og fiskigrunnar.

Tilfeingisríkidømi kann viðvirka til, at opinleikin í búskapinum minskar. Hetta stavar frá fyrbrigdum sum "hollenssk sjúka" og "rent seeking". Hollenssk sjúka sæst við, at tað verður framleitt lítið annað enn fiskaúrdráttir til útflutnings. Rent seeking førir til, at politikarar seta ymisk tiltøk í verk fyri at verja føroyska vinnu móti kapping uttanífrá.

Samanumtikið førir hetta til, at tilfeingiskapitalurin í sjálvum sær er ein forðing fyri útlenskum kapitali.

3.3. Orsøkir til avmarkingar av útlenskum kapitali í føroyskum fiskiførum

Sum lýst var í parti 2.1.5 sær út til, at høvuðsorsøkin til ikki at loyva meira enn 1/3 av útlenskum eginpeningi í føroyskum fiskiførum er, at tilfeingið ikki má enda á útlenskum hondum. Tað vil siga, at politiski myndugleikin vil varðveita ræðið á tilfeinginum.

Niðanfyri er ein lýsing av grundgevingum fyri at avmarka útlenskan kapital í fiskivinnu og fiskiførum.

3.3.1. Ræðisrættur

Flestu fiskivinnutjóðir leggja stóran dent á ræðisrættin til teirra sjóðki, og tilfeingið tað kastar av sær. Føroyar eru ikki nakað undantak í so máta.

Í føroysku lógini um vinnuligan fiskiskap verður sagt, at tilfeingið er ogn Føroya fólks. Í viðmerkingunum til upprunaligu lógina og seinni broytingar verður ført fram, at samanhangur er millum útlenskan kapital, ræðisrætt til tilfeingið og "ogn Føroya fólks".

Tá tað kemur til hesa tulkning av hugtakinum ræðisrættur, sær út sum fiskivinnan er í einari serstøðu. Flestu lond (eisini fiskivinnutjóðir) hava ikki nakran trupulleika við ræðisrættinum, tá tað t.d. um oljuvinnu ræður. Ein týðandi munur millum fiskivinnu og t.d. oljuvinnu er bygnaðarlaga skipanin rundan um ognarviðurskiftini. Tað vil siga, tað er ein vældefineraður funktionellur skilnaður millum eigaraskap og brúksrætt.

⁴¹ Thorvaldur Gylfason (2002): "Moder jord – medspiller eller motspiller?" úr "Hva gjør oljepengene med oss?", Arne Jon Isachsen (red.), Cappelen Akademisk Forlag, Oslo.

Ein sterk bygnaðarlig skipan rundan um rættindini til oljuleiting førir sostatt til, at krøvini til útlenskan kapital kunnu linkast uttan at sáa iva um ræðisrættin hjá føroysku tjóðini til tilfeingið.

Búskaparráðið metir í frágreiðing frá 2004⁴² ikki, at bygnaðarliga skipanin rundan um fiskivinnuna er optimal. Mett verður, at verandi skipan millum annað leggur upp til "rent seeking"⁴³ heldur enn búskaparliga burðardygd. Hetta hevur sostatt tær avleiðingar, at um so er, at man ikki broytir verandi bygnaðarligu skipanina rundan um fiskivinnuna, so kann tað fáa óhepnar fylgir, um markið fyri útlenskum kapitali verður hækkað úr teim 33%. Tí so kann avleiðingin verða, at tann "rent seeking", sum fer fram við verandi skipan, fer á útlenskar hendur heldur enn føroyskar.

3.3.2. Verja av føroyskari vinnu

Fleiri lond forða fyri útlenskum kapitali, tí tey vilja verja innlendis fyrítøkurnar. Millum annað verður ført fram, at útlendingar fara at troka føroyskar fyrítøkur av marknaðinum, ella at arbeiðspláss verða flutt til útlandið.

Hetta kann samanberast við dømi frá landbúnaðinum, har lutfalsliga nógvir mjólkarbøndur á útoyggj góvust við at framleiða mjólk, eftir at tað bar til at selja mjólkarkvotur.

Trupulleikin er, at arbeiðspláss vilja flyta úr Føroyum (ella sum við mjólkini – úr útoyggj) fyrr ella seinni, um bygnaðurin rundan um umsitingina av rættindum og kvotum ikki er væl skipaður. Meira gagnligt hevði verið at styrkt vinnuna við at betra um bygnaðarligu skipanina, samstundis sum kapitalurin hevði meira frítt at fara.

3.3.3. Viðurskipti rundan um fiskiveiðieftirlit

Ført verður fram, at tað alt annað líka er lættari at hava eftirlit við føroyskum skipum enn við útlenskum. Millum annað eru dømi um, at tað er truplari at sekta og døma útlenskt skip.

Sum omanfyri vil tað eisini í hesum føri verða gagnligari fyri samfelagið, um bygnaðarliga skipanin rundan um eftirlit o.a. varð betrað, heldur enn at forða fyri útlenskum kapitali.

⁴² Búskaparráðið (2004): "Inntøkustøðið í Føroyum - Hví eru vit so rík, men ikki líka rík sum hini?".

⁴³ no.wikipedia.org: I økonomi betegner **rent-seeking** en situasjon hvor et individ, en organisasjon eller en bedrift forsøker å tjene penger ved å manipulere de økonomiske og/eller de juridiske omgivelsene i stedet for gjennom handel eller produksjon av varer og tjenester. Selv om betegnelsen kommer fra begrepet landrente, er det i dag vanligvis forbundet grupper som forsøker å vri offentlige reguleringer til sin fordel, som argumenterer for at myndighetene bør subsidiere deres virksomhet, enten direkte eller gjennom billig fremmedkapital – eller som har blitt mer vanlig i Norge gjennom billig egenkapital, jf. f.eks. Aker Holding. Et løslig uttrykk som ligger tett opp mot økonomisk *rent-seeking* er «å ha et sugerør ned i statskassen».

3.4. Avkast av tilfeinginum

Tað má vera eitt krav til eina og hvørja umsiting av einum tilfeingi, at tað verður gjørt burðardygt. Í endamálsorðingini í lógini um vinnuligan fiskiskap stendur, at dentur m.a. verður lagdur á búskaparliga burðardygd, fyri at tryggja besta samfelagsbúskaparliga íkastið frá fiskivinnuni v.m.

Verður veruliga lagdur dentur á búskaparliga burðardygd, fyri at tryggja besta samfelagsbúskaparliga íkastið frá fiskivinnuni v.m., kunnu onnur amboð betur tryggja burðardygd enn ásetingar um útlendsk eigara- og avgerðarviðurskifti.

Markið fyri útlenskum íløgukapitali í føroyskari fiskivinnu er bara eitt av amboðunum fyri at stýra bygnaðarligu skipanini rundan um fiskivinnuna, og tað ber ikki til isolerað at hyggja eftir hesum. Tað er neyðugt at lyfta seg eitt stig upp og hyggja eftir tí, sum fiskatilfeingið kastar av sær.

Búskaparráðið hevur hesa lýsing av avkastinum av fiskiríkidøminum:

"Tilfeingisrenta er avkast av náttúruríkidømi, tað vil siga tilfeingi, sum ikki verður framleitt av arbeiðsmegi og kapitali. Til dømis hevur málmur í jørðini búskaparligt virði, hóast eingin arbeiðsmegi ella kapitalur verður brúktur til at framleiða hann. Sjálvsagt er neyðugt við arbeiðsmegi og kapitali fyri at fáa málmin úr jørðini, men sjálvan málmin hevur náttúran skapt. Størsta tilfeingisrentan í Føroyum fæst úr fiskastovnunum. Fiskurin hevur stórt búskaparligt virði, longu tá hann svimur í sjónum. Harafturat geva firðirnir, sum kunnu brúkast til aling, tilfeingisrentu."

Sostatt er tilfeingisrentan ein arbeiðsfrí inntøka hjá eigarunum av tilfeinginum, og spurningurin er sostatt, hvussu henda arbeiðsfría inntøkan skal býttast millum ymsu samfelagsbólkarnar í Føroyum og millum føroyingar og útlendingar.

Nógv dømi eru um, hvussu man kann tryggja, at avkastið frá tilfeinginum kemur øllum samfelagnum at gagni, eisini hóast útlendingar eiga meira enn ein triðing í føroyskum fiskiførum (listin er ikki úttømandi):

- Útlenskar fyritøkur, ið eiga føroysk fiskifør, skulu rinda fullan skatt til landskassan
- Útlenskt manning skal rinda fullan skatt til landskassan
- Tryggja, at ein partur av avkastinum frá tilfeinginum kemur í landskassan, t.d. við einum tilfeingisavgjaldi:
 - Tilfeingisavgjaldið kann latast landsstýrinum at umsita, ella
 - Tilfeingisavgjaldið kann setast í ein grunn, og síðani rindast út til allar føroyingar sum vinningsbýti (sí Alaskan Permanemt Fund - <http://www.apfc.org>)
- Landingar og bunkring um føroyskan keikant

3.5. Samandráttur

Um tikið verður samanum frágreiðingarnar frá OECD, Búskaparráðnum og øðrum empiriskum kanningum, so er niðurstøðan, at frí atgongd til fiskirættindi (og tískil kapitalaparatið) vil føra til búskaparvøkstur og effektiva gagnnýtslu av tilfeinginum, um so er, at bygnaðarliga skipanin rundan um fiskivinnuna er í lagi. Hetta merkir, at mest effektivu fyrítøkurnar (eisini útlendsku) eiga at fáa hendur á fiskirættindunum. Hinvegin má hetta vigast upp móti ynskinum um at fáa sum mest av tilfeingisrentuni til føroyska samfelagið sum møguligt. Hvussu hetta skal gerast, verður ikki viðgjørt gjøllari í hesi frágreiðing.

4. partur – fiskivinna á sjónum í Føroyum samanborin við Norra, Ísland og Hetland/Skotland/UK

Verður føroyska fiskivinnulóggávan samanborin við fiskivinnulóggávarnar í londunum kring okkum, s.s. Norra, Íslandi og Hetlandi/Skotlandi/UK, kann fylgjandi yvirlit gerast yvir krøvini at fáa veiði- og fiskiloyvi útskrivað:

TALVA 1: Samanbering av krøvum fyri at fáa/varðveita veiði- og fiskiloyvi í Føroyum, Norra, Íslandi og Hetlandi/Skotlandi/UK

Slag av krøvum	Føroyar	Norra	Ísland	Hetland/Skotland/UK
Eigaraskapur	Í mesta lagi 1/3 útlenskur kapitalpartur loyvdur.	Í mesta lagi 40% útlenskur eigaraskapur loyvdur	25% útlenskur eigaraskapur loyvdur	Eingin avmarking til útlenskan eigaraskap. Tó skal felagið, ið eigur skip, vera heimahoyrandi í UK og skal hava eitt sokallað "genuine economic link", sum merkir, at felagið skal dokumentera, at búskaparligt avkast av virkseminum fellur til UK.
Aktivitetskrøv	Eingi	Bara aktivir fiskimenn og reiðarar kunnu vera majoritets-eigarar av fiskiførum		
Manningarkrøv	Eingi	Eingi		Í minsta lagi 75% av manningini skal vera frá einum EØS landi, og 50% av manningini skal vera frá UK, ella má
Landingarkrøv	Eingi			50% av veiðini verða landað í UK

Kelda: Torben Foss, OECD og 2. partur í hesum uppriti.

Likamligir persónar, ið eiga fiskiskip í Føroyum, skulu vera føroyingar, meðan útlendingar kunna eiga í mesta lagi 1/3 av partapeninginum í feløgum. Norsk lóggáva loyvir upp til 40% av útlenskum eigaraskapi, íslensk lóggáva loyvir upp til 25%, og Hetland/Skotland/UK hevur onga avmarking, hvat viðvíkur útlenskum eigaraskapi.

Føroysk lóggáva hevur eingi krøv í sambandi við aktivitet fyri at útskriva veiði- og fiskiloyvi. Norsk lóggáva setir krav um, at bara aktivir fiskimenn og reiðarar kunnu vera majoritetseigarar av fiskiførum.

Føroysk lóggáva hevur eingi krøv til manningina og landingar fyri at fáa útskrivað veiði- og fiskiloyvi. Skiparin skal tó hava føroyskan heimarætt, og avmarkingar eru í landingum uttanlands í mun til í Føroyum. Í Hetlandi/Skotlandi/UK verður krav sett um, at 50% av manningini skal vera frá UK, ella skal 50% av veiðini verða landað í UK. Harafturat skal í minsta lagi 75% av manningini vera frá einum EØS landi.

Í Føroyum og Norra fer ein realitetsviðgerð av eigara- og avgerðarviðurskiftunum fram. Í Føroyum verður neyðug skjalprógvan kravd. Í Norra fer viðgerðin fram við støði í umfatandi skjalprógvan.

5. partur – referansulisti

1. Løgtingslóg nr. 28 frá 10. mars 1994 um vinnuligan fiskiskap, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 106 frá 17. august 2009
2. Løgtingslóg nr. 9 frá 5. mars 1970 um skráseting av skipum, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 75 frá 25. mai 2009
3. Løgtingslóg nr. 63 frá 3. juli 1998 um manning av skipum, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 31 frá 19. mai 2008
4. Løgtingslóg nr. 67 frá 9. juni 1988 um mynstringar, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 92 frá 13. juni 1995
5. Løgtingslóg nr. 4 frá 15. januar 1988 um sjómenn, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 32 frá 28. apríl 2009
6. Kunngerð nr. 95 frá 27. juni 2005 um treytir fyri avreiðing í Føroyum og uttanlands, sum seinast broytt við kunngerð nr. 18 frá 22. mars 2006
7. Kunngerð nr. 114 frá 7. september 2009 um siglingarbøkur
8. Viðmerkingar til uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um vinnuligan fiskiskap, løgtingsmál nr. 120/2006
9. Viðmerkingar til uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um vinnuligan fiskiskap, løgtingsmál nr. 78/1996
10. Viðmerkingar til uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um vinnuligan fiskiskap, løgtingsmál nr. 96/1995
11. Viðmerkingar til uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um vinnuligan fiskiskap, løgtingsmál nr. 51/1993
12. Samgonguskjalið millum Sambandsflokkinn, Fólkaplokkinn og Javnaðarflokkinn, <http://www.tinganes.fo/Default.aspx?ID=6967>
13. Visjón 2015, "Grundarsteinur: Tilfeingi"
14. Arbeidsbólkurin, sum endurskoðaði løgtingslógina um vinnuligan fiskiskap, "Lógaruppskot og kunnandi tilfar", Fiskimálaráðið 2007
15. Búskaparráðið (2004): "Inntøkustøðið í Føroyum – Hví eru vit so rík, men ikki líka rík sum hini?", <http://www.buskap.fo/resources/2/Frágreiðingar/tema2004.pdf>
16. OECD (2009): "Review of Fisheries in OECD Countries – Policies and Summary Statistics 2008", <http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/browseit/5309021E.PDF>
17. Aseido, E (2006): "Foreign Direct Investment in Africa: The Role of Natural Resources, Market Size, Government Policy, Institutions and Political Instability", *The World Economy*, Vol. 29, No. 1, pp. 63-77, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=717361
18. Gregorio, J. (2003): "The Role of Foreign Direct Investment and Natural Resources in Economic Development", *Cetral Bank of Chile, Working Paper No. 196*, <http://www.bcentral.cl/estudios/documentos-trabajo/pdf/dtbc196.pdf>
19. Thorvaldur Gylfason (2002): "Moder jord – medspiller eller motspiller?" úr "Hva gjør oljepengene med oss?", Arne Jon Isachsen (red.), Cappelen Akademisk Forlag, Oslo.
20. Memo, Torben Foss, adv, "BESKRIVELSE AF LOVGIVNINGEN OMKRING UTENLANDSK KAPITAL", dagfest. 20. oktober 2009
21. Fiskimálaráðið, ymiskt tilfar um útlendsk eigara- og avgerðarviðurskifti
22. Føroya Skipaskráseting, Sunneva Davidsen og Randarsól Mohr, skrivstovvulltrúar, telefonsamrøður 14. desember 2009
23. Skipaeftirlitið, Birita Sandberg Samuelsen, lögfrøðingur, telefonsamrøða 14. desember 2009

Skjal IV. Spurnakanning

Spurnakanning um útlendskan kapital í føroyskum fiskiskipum

Endamálið við hesi spurnakanning er at savna inn tilfar um útlendskan kapital í føroyskum fiskiskipum. Tilfarið verður nýtt sum liður í frágreiðing frá einum kanningarbólki, sum Fiskimálaráðið hevur sett. Frágreiðingin skal kunna nýtast sum grundarlag undir politikari viðgerð og orðaskifti av spurninginum um útlendskan kapital í føroyskum fiskiskipum.

Spurnakanningin er skipað soleiðis

- tygum fáa fráboðan um nær á leið ein kanningarhjálpari ætlast at koma til tygara við einum spurnablaði til at fylla út
- eftir ætlan skal spurnablaðið fyllast út, meðan kanningarhjálpurin er á staðnum og kann hjálpa, um ivamál stinga seg upp
- tey útfyltu navnleysu spurnabløðini verða savnað og viðgjørd hagfrøðiliga á ein slíkan hátt, at tað *ikki* ber til at eyðmerkja, hvat ávísir luttakarar hava svarað

Tygum verða við hesum vinarliga biðin um at svara spurningunum á síðu 2 og 3 við at seta kross (X) í ein av rútnum við hvønn av spurningunum 1-24. Setið kross í tann rútin, sum hóskar best til tygara svar. Halda tygum ikki, at nakar svarmøguleiki er nøktandi fyri tygara svar, ger eina viðmerking um tað og skriva eitt svar, sum hóskar betri.

Spurningarnir 5-8 hava ein felags inngang ('Halda tygum, at útlendski ...'). Somuleiðis við spurningunum 15-19 og 20-23. Í spurningi 25 (á baksíðuni) eru tygum vælkomín at skriva móguliga viðmerking og tygara hugsan annars um útlendskan kapital í føroyskum fiskiskipum.

Í fleiri spurningum verður tosað um 'tygara felag'. Um so er, at tygum umboða fleiri feløg, skal henda orðing skiljast sum 'tygara *feløg*' í eini heild.

Kanningarbólkurin hevur avtalað við Fróðskaparsetrið um at standa fyri spurnakanningini.

Luttakararnir í hesi kanning eru reiðarar á

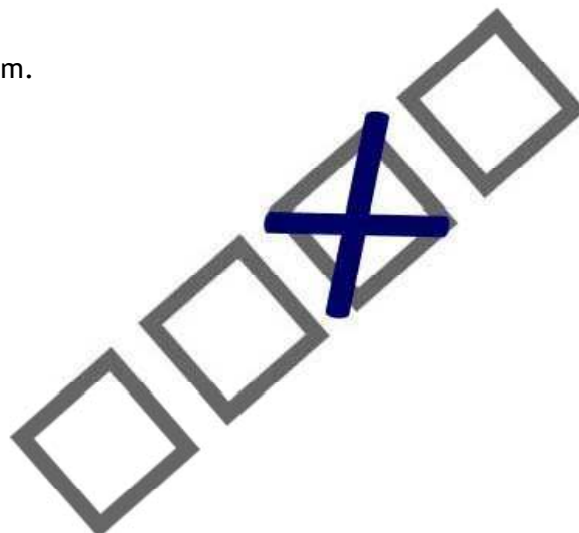
- skipum, ið royna eftir uppsjóvarfiski
- flaka-, lemman- og partrolarum
- línu- og garnaskipum

Tøkk fyri, at tygum vildu seta tíð av at svara spurnablaðnum.

Vinarliga

Rúna Hjelm, fyrisingarstjóri
runah@setur.fo, tel: 55 25 04
Fróðskaparsetur Føroya

Oktober 2009

Spurnablað

ÚTLENSKUR KAPITALUR Í FØROYSKUM FISKISKIPUM

Vinarliga setið **ein** kross við hvønn av spurningunum 1-25

1	Royna skipini hjá tygara felag eftir botnfiski ella rækjum ?	1 ☐ Ja, einans undir Føroyum
2 ☐ Ja, einans á øðrum leiðum
3 ☐ Ja, bæði undir Føroyum og á øðrum leiðum
4 ☐ Nei, ikki eftir botnf./rækj.
2	Royna skipini hjá tygara felag eftir uppsjóvarfiski ?	1 ☐ Ja
2 ☐ Nei, ikki eftir uppsjóvarfiski
3	Á leið hvussu stóran umsetning hevur tygara felag havt seinasta roknskaparár (2008) ?	1 ☐ Minni enn 10 mió kr
2 ☐ 10-30 mió kr
3 ☐ Meiri enn 30 mió kr
4	Er útlenskur partapeningur í tygara felag ?	1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

Er svarið **Nei** í spurningi 4, haldið so fram við spurningi 9

Er svarið **Ja** í spurningi 4, haldið so fram við spurningi 5

Halda tygum, at útlenski partapeningurin hevur

5	- betrað figgjjarliga raksturinn í tygara felag ?	1 ☐ Ja
2 ☐ Nei
6	- bøtt um iløgumøguleikarnar hjá felagnum ?	1 ☐ Ja
2 ☐ Nei
7	- styrkt felagið viðv. sølu, marknaði og vørumenning ?	1 ☐ Ja
2 ☐ Nei
8	- ment felagið tøkniliga, eitt nú viðv. veiðitøkni ?	1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

Haldið fram við spurningi 13 (høgrumegin ovast)

9	Hevur tygara felag umhugað at fáa útlenskan partapening til felagið ?	1 ☐ Ja
2 ☐ Nei
10	Hevur tygara felag fingið áheitan frá útlenskum felag um at gerast partaeigari ?	1 ☐ Ja
2 ☐ Nei
11	Hevur tygara felag seinastu árin roynt at fáa útlenskan kapital til felagið ?	1 ☐ Nei, á ongan hátt
2 ☐ Einans til partapening
3 ☐ Einans sum lánskapital
4 ☐ Til partapening og sum lánskapital
12	Hevði tygara felag gjørt fleiri iløgur, um útlenskur kapitalur kom í felagið ?	1 ☐ Ja, heilt vist
2 ☐ Møguliga
3 ☐ Nei, als ikki

Haldið fram við spurningi 13 (høgrumegin ovast)

-
- 13** Hvat halda tygum átti at verði loyvt viðvíkjandi útlenskum partapeningi ?
- 1 Engin avmarking av útlenskum partapeningi
2 Gott sum er (33% loyvt)
3 Eigur *ikki* at verða loyvdur
-

- 14** Hevði tað økt um virksemd í tygara felag, um meira útlenskur partapeningur varð loyvdur ?
- 1 Ja
2 Møguliga
3 Nei
-

Halda tygum, at orsøkin til, at útlenskur partapeningur kemur til Føroya, er

-
- 15** - tí at tað er fíggjarliga áhugavert ?
- 1 Ja
2 Nei
-
- 16** - tí at føroysk vinnulívsfólk eru dugnalig ?
- 1 Ja
2 Nei
-
- 17** - tí at Føroyar hava áhugaverdar vinnukarmar og fiskivinnulóggávu ?
- 1 Ja
2 Nei
-
- 18** - av strategiskum orsøkum, t.d. fyri at fáa veiðirættindi til fiskin í føroyskum sjóki ?
- 1 Ja
2 Nei
-
- 19** - fyri at fáa óvirkin útlenskur skip undir føroyskt flagg ?
- 1 Ja
2 Nei
-

Halda tygum, at hugtakið "ogn Føroya fólks" kann tulkast soleiðis, at

-
- 20** - (sum nú er) einans íbúgvar í Føroyum og føroysk feløg skulu hava atgongd til veiðirættindini ?
- 1 Ja
2 Nei
-
- 21** - skip, feløg og eigarar tess eiga veiðirættindini, sum tey hava keypt ella vunnið rættindi til ?
- 1 Ja
2 Nei
-
- 22** - øll, sum búgva í Føroyum, eiga eins stóran part (t.e. 1/49000) ?
- 1 Ja
2 Nei
-
- 23** - landið bjóðar út veiðirættindini til bæði føroysk og útlenskur feløg og tekur inn skatt og avgjöld ?
- 1 Ja
2 Nei
-

- 24** Halda tygum, at meira útlenskur partapeningur ger, at "ogn Føroya fólks" verður meira verd ?
- 1 Ja, avgjørt
2 Møguliga
3 Nei, als ikki
-

- 25** Halda tygum, at lógarásetta avmarkingin um útlenskan partapening í veruleikanum forðar fyri at fáa útlenskan kapital í føroysk fiskiskip ?
- 1 Ja, avgjørt
2 Møguliga
3 Nei, als ikki
-

Møgulig viðmerking kann skrivast á baksíðuni (spurningur 26)

26 Til tygara viðmerking

Tøkk fyri hjálpina

Spurnablað

ÚTLENSKUR KAPITALUR Í FØROYSKUM FISKISKIPUM

Vinarliga setið **ein** kross við hvønn av spurningunum 1-25

1	Royna skipini hjá tygara felag eftir botnfiski ella rækjum ?	13 Ja, einans undir Føroyum
2 Ja, einans á øðrum leiðum
14 Ja, bæði undir Føroyum 1 ósv.
og á øðrum leiðum
1 Nei, ikki eftir botnf./rækj.
2	Royna skipini hjá tygara felag eftir uppsjóvarfiski ?	5 Ja
25 Nei, ikki eftir
uppsjóvarfiski 1 ósv.
3	Á leið hvussu stóran umsetning hevur tygara felag havt seinasta roknskaparár (2008) ?	9 Minni enn 10 mió kr
9 10-30 mió kr
13 Meiri enn 30 mió kr
4	Er útlenskur partapeningur í tygara felag ?	7 Ja
24 Nei

Er svarið **Nei** í spurningi 4, haldið so fram við spurningi 9

Er svarið **Ja** í spurningi 4, haldið so fram við spurningi 5

Halda tygum, at útlenski partapeningurin hevur

5	- betrað figgjjarliga raksturinn í tygara felag ?	4 Ja
3 Nei
6	- bøtt um iløgumøguleikarnar hjá felagnum ?	5 Ja
2 Nei
7	- styrkt felagið viðv. sølu, marknaði og vørumenning ?	3 Ja
4 Nei
8	- ment felagið tøkniliga, eitt nú viðv. veiðitøkni ?	3 Ja
4 Nei

Haldið fram við spurningi 13 (høgrumegin ovast)

9	Hevur tygara felag umhugað at fáa útlenskan partapening til felagið ?	5 Ja
18 Nei 1 ósv.
10	Hevur tygara felag fingið áheitan frá útlenskum felag um at gerast partaeigari ?	7 Ja
17 Nei
11	Hevur tygara felag seinastu árin roynt at fáa útlenskan kapital til felagið ?	22 Nei, á ongan hátt
1 Einans til partapening
1 Einans sum lánskapital
0 Til partapening og sum lánskapital
12	Hevði tygara felag gjørt fleiri iløgur, um útlenskur kapitalur kom í felagið ?	5 Ja, heilt vist
10 Møguliga
8 Nei, als ikki 1 ósv.

Haldið fram við spurningi 13 (høgrumegin ovast)

13 Hvat halda tygum átti at verið loyvt viðvíkjandi útlenskum partapeningi í føroyskum fiskiskipum ?

7_ Engin avmarking av útlenskum partapeningi 4 ósv.
17_ Gott sum er (33% loyvt)
3_ Eigur ikki at verða loyvdur

14 Hevði tað økt um virksemd í tygara felag, um meira útlenskur partapeningur varð loyvdur ?

13_ Ja
10_ Møguliga
8_ Nei

Halda tygum, at orsøkin til, at útlenskur partapeningur kemur til Føroya, er

15 - tí at tað er fíggjarliga áhugavert ?

23_ Ja
8_ Nei

16 - tí at føroysk vinnulívsfólk eru dugnalig ?

19_ Ja 2 ósv.
10_ Nei

17 - tí at Føroyar hava áhugaverdar vinnukarmar og fiskivinnulóggávu ?

6_ Ja 2 ósv.
23_ Nei

18 - av strategiskum orsøkum, t.d. fyri at fáa veiðirættindi til fiskin í føroyskum sjóki ?

24_ Ja
7_ Nei

19 - fyri at fáa óvirkin útlenskur skip undir føroyskt flagg ?

11_ Ja 3 ósv.
17_ Nei

Halda tygum, at hugtakið "ogn Føroya fólks" kann tulkast soleiðis, at

20 - (sum nú er) einans íbúgvar í Føroyum og føroysk feløg skulu hava atgongd til veiðirættindini ?

23_ Ja 1 ósv.
7_ Nei

21 - skip, feløg og eigarar tess eiga veiðirættindini, sum tey hava keypt ella vunnið rættindi til ?

28_ Ja 1 ósv.
2_ Nei

22 - øll, sum búgva í Føroyum, eiga eins stóran part (t.e. 1/49000) ?

4_ Ja
27_ Nei

23 - landið bjóðar út veiðirættindini til bæði føroysk og útlenskur feløg og tekur inn skatt og avgjöld ?

1_ Ja 2 ósv.
28_ Nei

24 Halda tygum, at meira útlenskur partapeningur ger, at "ogn Føroya fólks" verður meira verd ?

8_ Ja, avgjørt 1 ósv.
13_ Møguliga
9_ Nei, als ikki

25 Halda tygum, at lógarásetta avmarkingin um útlenskan partapening í veruleikanum forðar fyri at fáa útlenskan kapital í føroysk fiskiskip ?

17_ Ja, avgjørt 1 ósv.
9_ Møguliga
4_ Nei, als ikki

Møgulig viðmerking kann skrivast á baksíðuni (spurningur 26)

4 Er útlenskur partapeningur í tygara felag ?

13 Hvat halda tygum átti at verði loyvt viðvíkjandi útlenskum partapeningi ?

Count of 13	13			
4	1	2	3	Hovedtotal
1	1	5		6
2	6	12	3	21
Hovedtotal	7	17	3	27

4 Er útlenskur partapeningur í tygara felag ?

14 Hevði tað økt um virksemd, um meira útl. partapeningur varð loyvdur ?

Count of 14	14			
4	1	2	3	Hovedtotal
1	5	2		7
2	8	8	8	24
Hovedtotal	13	10	8	31

4 Er útlenskur partapeningur í tygara felag ?

Halda tygum, at orsøkin til, at útlenskur partapeningur kemur til Føroya, er 15 - tí at tað er figgjartiliga áhugavert ?

Count of 15	15		
4	1	2	Hovedtotal
1	5	2	7
2	18	6	24
Hovedtotal	23	8	31

16 - tí at føroysk vinnulívsfólk eru dugnalig ?

Count of 16	16		
4	1	2	Hovedtotal
1	3	4	7
2	16	6	22
Hovedtotal	19	10	29

17 - tí at Føroyar hava áhugaverdar vinnukarmar og fiskivinnulóggávu ?

Count of 17	17		
4	1	2	Hovedtotal
1	1	5	6
2	5	18	23
Hovedtotal	6	23	29

18 - av strategiskum orsøkum, t.d. fyri at fáa veiðirættindi til fiskin í før. sjóøki ?

Count of 18	18		
4	1	2	Hovedtotal
1	3	4	7
2	21	3	24
Hovedtotal	24	7	31

19 - fyri at fáa óvirkin útlensk skip undir føroyskt flagg ?

Count of 19	19		
4	1	2	Hovedtotal
1	1	6	7
2	10	11	21
Hovedtotal	11	17	28

4 Er útlenskur partapeningur í tygara felag ?

**Halda tygum, at hugtakið "ogn Føroya fólks" kann tulkast soleiðis, at
20 - (sum nú er) einans íbúgvar í Fø. og før. feløg skulu hava atg. til veiðirættindini ?**

Count of 20	20		
4	1	2	Hovedtotal
1	6	1	7
2	17	6	23
Hovedtotal	23	7	30

21 - skip, feløg og eigarar tess eiga veiðirætt., sum tey hava keypt ella vunnið rætt. til ?

Count of 21	21		
4	1	2	Hovedtotal
1	5	2	7
2	23		23
Hovedtotal	28	2	30

22 - øll, sum búgva í Føroyum, eiga eins stóran part (t.e. 1/49000) ?

Count of 22	22		
4	1	2	Hovedtotal
1	1	6	7
2	3	21	24
Hovedtotal	4	27	31

23 - landið bjóðar út veiðirætt. til bæði før. og útl. feløg og tekur inn skatt og avgjöld ?

Count of 23	23		
4	1	2	Hovedtotal
1	1	6	7
2		22	22
Hovedtotal	1	28	29

24 Halda tygum, at meira útl. partapen. ger, at "ogn Føroya fólks" verður meira verd ?

Count of 24	24			
4	1	2	3	Hovedtotal
1	2	4	1	7
2	6	9	8	23
Hovedtotal	8	13	9	30

**25 Halda tygum, at lógarásetta avmarkingin um útlenskan partapening í veruleikanum
forðar fyri at fáa útlenskan kapital í føroysk fiskiskip ?**

Count of 25	25			
4	1	2	3	Hovedtotal
1	4	2	1	7
2	13	7	3	23
Hovedtotal	17	9	4	30

3 Á leið hvussu stóran umsetning hevur tygara felag havt seinasta roknskaparár (2008) ?

Count of 13 13

13 Hvat halda tygum átti at verði loyvt viðvíkjandi útlenskum partapeningi ?

3	1	2	3	Total
1	4	2		6
2	2	7		9
3	1	8	3	12
Total	7	17	3	27

Count of 14 14

14 Hevði tað økt um virksemd í tygara felag, um meira útl. partapeningur varð loyvdur ?

3	1	2	3	Total
1	5	1	3	9
2	2	4	3	9
3	6	5	2	13
Total	13	10	8	31

Count of 15 15

Halda tygum, at orsøkin til, at útlenskur partapeningur kemur til Føroya, er 15 - tí at tað er figgjartiliga áhugavert ?

3	1	2	Total
1	7	2	9
2	6	3	9
3	10	3	13
Total	23	8	31

Count of 16 16

16 - tí at føroysk vinnulívsfólk eru dugnalig ?

3	1	2	Total
1	6	1	7
2	6	3	9
3	7	6	13
Total	19	10	29

Count of 17 17

17 - tí at Føroyar hava áhugaverdar vinnukarmar og fiskivinnulóggávu ?

3	1	2	Total
1	3	6	9
2	1	7	8
3	2	10	12
Total	6	23	29

Count of 18 18

18 - av strategiskum orsøkum, t.d. fyri at fáa veiðirættindi til fiskin í før. sjóki ?

3	1	2	Total
1	6	3	9
2	9		9
3	9	4	13
Total	24	7	31

Count of 19 19

19 - fyri at fáa óvirkin útlensk skip undir føroyskt flagg ?

3	1	2	Total
1	3	3	6
2	3	6	9
3	5	8	13
Total	11	17	28

3 Á leið hvussu stóran umsetning hevur tygara felag havt seinasta roknskaparár (2008) ?

		Halda tygum, at hugtakið "ogn Føroya fólks" kann tulkast soleiðis, at 20 - (sum nú er) einans íbúgvar í Fø. og før. feløg skulu hava atg. til veiðirættindini ?		
Count of 20		20		
3		1	2	Total
	1	6	3	9
	2	8		8
	3	9	4	13
Total		23	7	30

		21 - skip, feløg og eigarar tess eiga veiðirætt., sum tey hava keypt ella vunnið rætt. til ?		
Count of 21		21		
3		1	2	Total
	1	9		9
	2	8		8
	3	11	2	13
Total		28	2	30

		22 - øll, sum búgva í Føroyum, eiga eins stóran part (t.e. 1/49000) ?		
Count of 22		22		
3		1	2	Total
	1	2	7	9
	2	1	8	9
	3	1	12	13
Total		4	27	31

		23 - landið bjóðar út veiðirætt. til bæði før. og útl. feløg og tekur inn skatt og avgjöld ?		
Count of 23		23		
3		1	2	Total
	1		7	7
	2		9	9
	3	1	12	13
Total		1	28	29

		24 Halda tygum, at meira útl. partapen. ger, at "ogn Føroya fólks" verður meira verd ?			
Count of 24		24			
3		1	2	3	Total
	1	3	4	2	9
	2	1	4	3	8
	3	4	5	4	13
Total		8	13	9	30

		25 Halda tygum, at lógarásetta avmarkingin um útlendskan partapening í veruleikanum forðar fyri at fáa útlendskan kapital í føroysk fiskiskip ?			
Count of 25		25			
3		1	2	3	Total
	1	8	1		9
	2	4	4	1	9
	3	5	4	3	12
Total		17	9	4	30

2 Royna skipini hjá tygara felag eftir uppsjóvarfiski ?

		13 Hvat halda tygum átti at verði loyvt viðvíkjandi útlenskum partapeningi ?			
Count of 13		13			
2		1	2	3	Total
	1	1	2	2	5
	2	6	15		21
Total		7	17	2	26

		14 Hevði tað økt um virksemd í tygara felag, um meira útl. partapeningur varð loyvdu ?			
Count of 14		14			
2		1	2	3	Total
	1	2	1	2	5
	2	11	8	6	25
Total		13	9	8	30

		Halda tygum, at orsøkin til, at útlenskur partapeningur kemur til Føroya, er 15 - tí at tað er figgjarliga áhugavert ?		
Count of 15		15		
2		1	2	Total
	1	5		5
	2	18	7	25
Total		23	7	30

		16 - tí at føroysk vinnulívsvólk eru dugnalig ?		
Count of 16		16		
2		1	2	Total
	1	2	3	5
	2	16	7	23
Total		18	10	28

		17 - tí at Føroyar hava áhugaverdar vinnukarmar og fiskivinnulóggávu ?		
Count of 17		17		
2		1	2	Total
	1	1	4	5
	2	5	18	23
Total		6	22	28

		18 - av strategiskum orsøkum, t.d. fyri at fáa veiðirættindi til fiskin í før. sjóki ?		
Count of 18		18		
2		1	2	Total
	1	4	1	5
	2	19	6	25
Total		23	7	30

		19 - fyri at fáa óvirkin útlenskur skip undir føroyskt flagg ?		
Count of 19		19		
2		1	2	Total
	1	3	2	5
	2	8	14	22
Total		11	16	27

2 Royna skipini hjá tygara felag eftir uppsjóvarfiski ?

Halda tygum, at hugtakið ”ogn Føroya fólks” kann tulkast soleiðis, at			
20 - (sum nú er) einans íbúgvar í Fø. og fær. feløg skulu hava atg. til veiðirættindini ?			
Count of 20	20		
2	1	2	Total
1	4	1	5
2	18	6	24
Total	22	7	29

21 - skip, feløg og eigarar tess eiga veiðirætt., sum tey hava keypt ella vunnið rætt. til ?			
Count of 21	21		
2	1	2	Total
1	4	1	5
2	23	1	24
Total	27	2	29

22 - øll, sum búgva í Føroyum, eiga eins stóran part (t.e. 1/49000) ?			
Count of 22	22		
2	1	2	Total
1	1	4	5
2	3	22	25
Total	4	26	30

23 - landið bjóðar út veiðirætt. til bæði fær. og útl. feløg og tekur inn skatt og avgjöld ?			
Count of 23	23		
2	1	2	Total
1		5	5
2	1	22	23
Total	1	27	28

24 Halda tygum, at meira útl. partapen. ger, at ”ogn Føroya fólks” verður meira verd ?				
Count of 24	24			
2	1	2	3	Total
1	2	1	2	5
2	6	12	6	24
Total	8	13	8	29

25 Halda tygum, at lógarásetta avmarkingin um útlenskan partapening í veruleikanum forðar fyrri at fáa útlenskan kapital í føroysk fiskiskip ?				
Count of 25	25			
2	1	2	3	Total
1	2	1	2	5
2	15	8	2	25
Total	17	9	4	30

Viðmerkingar til kanning um útlendskan kapital í føroyska fiskiflotanum

36 spurnarbløð send út, harav vóru 31 svaraði = 14% svaraðu ikki... – sostætt var luttøkan 86%.

Viðmerkingar frá reiðarum til spurnarblað:

B1: Av tí at fiskiloyvini eru uppsøgd til 2018 er ongin orsök til at tosa um íløgur fyrr enn man veit hvat hendir eftir 2018. Íløgur í fiskivinnuna eru langtíðaríløgur. Hugtakið “Pgn Føroya Fólks” er ørkymlandi. (Hesin reiðarin hevur ikki svara nøkrum spurningum í kanningini, men bert komin við viðmerking – hann er tískil ikki við í sjálvari kanningini).

RH2: Vísandi til spurning 17, so eru strammu vinnukarmarnir størsta forðingin fyri framburði í fiskivinnuni – og tí er heldur ikki atraktivt hjá útlendingum at koma inn.

RH1: Tað er als ikki áhugavert við útlenskum kapitali í Føroyum. Tilfeingisgrundarlagið er av skiftandi og ov lítið, tá tað hevur við fiskivinnuna at gerða.

RD2: (Sp. 23) Spurningurin um at leggja skatt og avgjöld á, fyri fiskirættindi er sera áhugaverdur, men hetta má vera í forhold til inntjening hjá tí einstaka reiðaríðinum.

RD2: Sp. 13 – 50% skuldi verið max.

RD4: Sp. 17 – Føroyar hava áhugaverdar vinnukarmar men ikki áhugaverda foiskivinnulóggávu.

G8: Hava haft útlendskan kapital men hava keypt hann útaftur. Men vit hildu at tað var gott og gevandi fyri báðar partar.

G4: Sp. 13 – Onga avmarking við útlenskum kapitali, men skip og loyvur altíð hoyra til Føroyar.

B12: Viðvíkjandi sp 15 – 19. Høvusorsøkin til at útlenskur kapitalur kom í mítt felag var, at tað var ringt at fáa lán í Føroyum. Heldur ongin íløgújáttan at fáa fætur í.

B12: Viðvíkjandi sp. 21 – Føroya fólk eigur rættindini, men skipini (reiðaríini) eiga nýtslurættindini.

B11: Sp. 13 – 50%.

B7: Sp. 13 – Antin frítt ella ikki loyvt.

B7: Sp. 21 – Allir føroyingar eiga Føroyagrundin. Feløgini eiga rættin til atgongd at umsita virðini.

B5: Sp. 18 – Tað er ein kombinatióin av báðum.

B3: Sp.3 – 2008 vánaligt fiskiár.

B3: Sp. 20 – Um tað meinast við Føroyskt felag sum hevur útlendskan eigarar so er svarið ja 33%.

B2: Sp. 2 – Tað hevði verið gott at tikið til, tá ið á stendur.

Rd5: Sp. 13 – Antin púra frítt ella einki.

Rh4: Sp. 13 – Spurningurin er ov diffusur tí fyrst eiga Føroyar at gera upp við seg sjálvan hvat vit vilja?

Rh5: Sp. 13 – svar2 gott í lötuni. Spurningurinn er tó um man skal umhugsa at velja svar 1, men so mugu aðrar lógir tilpassast hesum, eitt nú í forhold til evt. Harðari skatting av vinningi sum fer av landinum og móguliga eisini størri krøv til virðisøking av pelagiskum fiski. Við øðrum orðum at peningur ikki bara verður dreinaður úr landinum.

Rh5: Sp. 24 – Sannsýnlígvís verður handilsvirðið av rættindinum hægri, men ikki handilsvirðið av vøruni.

Rh7: Sp. 13 – Kundi verið hægri t.d. 49% av útlenskum partapeningi.

36 spurnarbløð send út, harav vóru 31 svaraði = 14% svaraðu ikki... – sostætt var luttøkan 86%.